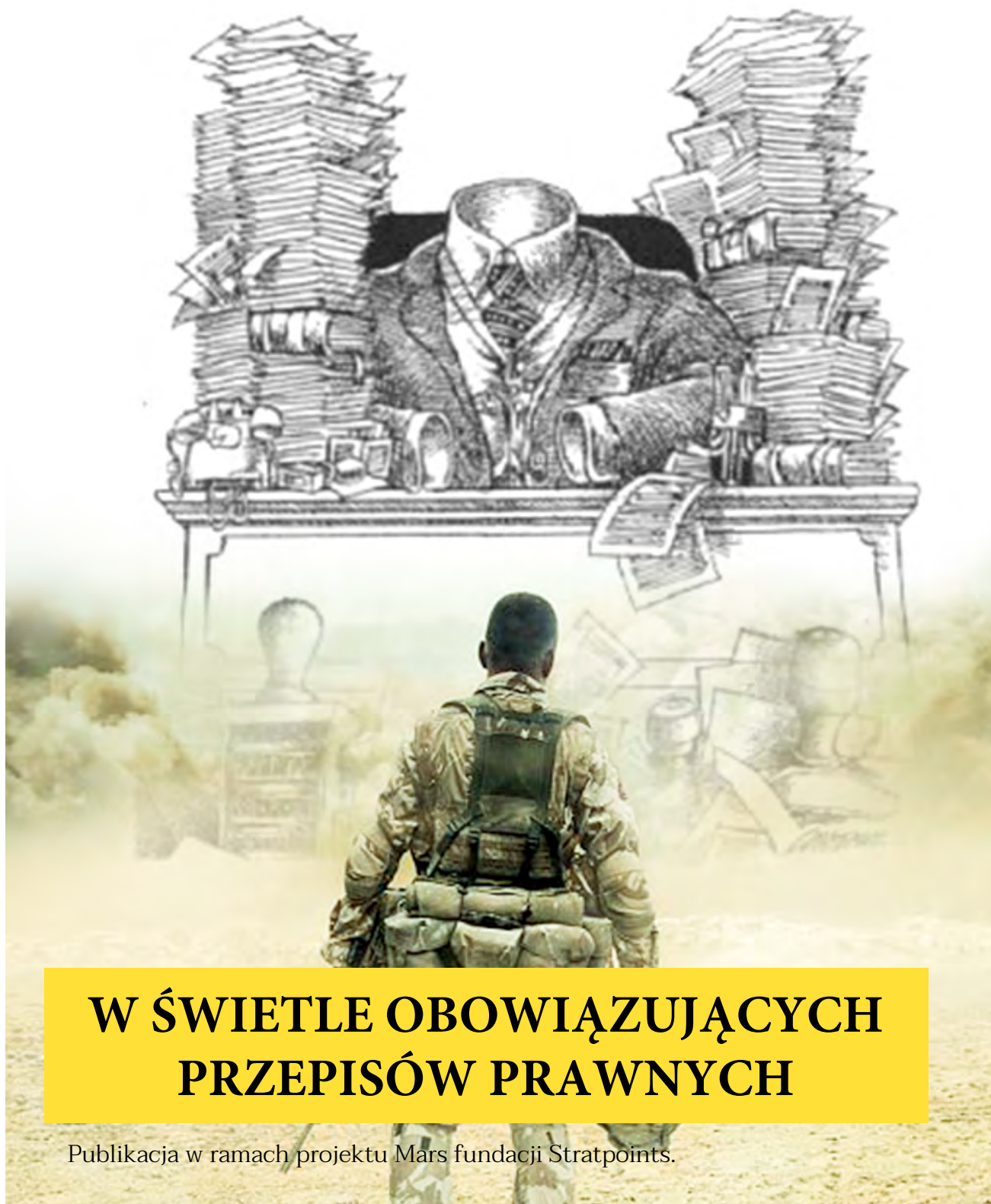

WETERANI MISJI POKOJOWYCH

Komentarza udziela gen. bryg. rez. Krzysztof Parulski.

W ŚWIETLE OBOWIĄZUJĄCYCH PRZEPISÓW PRAWNYCH

Publikacja w ramach projektu Mars fundacji Stratpoints.

WETERANI MISJI POKOJOWYCH W ŚWIELE OBOWIĄZUJĄCYCH PRZEPISÓW PRAWNYCH

„Kiedy wyjeżdżali na misje, żegnano ich hucnie z udziałem orkiestr wojskowych, a często też polityków. Kiedy ranni, po często wielomiesięcznym leczeniu, wracali do kraju witały ich tylko rodziny. Politycy o nich zapomnieli albo nie chcieli, żeby wyborcy kojarzyli ich osoby z bólem i cierpieniem”¹.

I. Wprowadzenie

Co pewien czas opinię publiczną poruszają informacje o pozostawieniu bez należytej opieki socjalnej i medycznej weteranów, którzy odnieśli obrażenia podczas pobytu na misjach wojskowych, na które zostali skierowani służbowo przez Państwo Polskie². Elektryzują gorszące zmagania sądowe Ministerstwa Obrony Narodowej (MON) z okaleczonymi weteranami, którzy na drodze prawnej podejmowali próby wyprocesowania odpowiedniej opieki medycznej i stosownych świadczeń³. W sporach tych uczestniczy również Prokuratoria Generalna RP, która co do zasady strzec ma ważnych praw i interesów Rzeczypospolitej Polskiej przed sądami powszechnymi oraz Sądem Najwyższym. Dla żołnierza⁴ lub

¹ *Niechciani weterani*, rozmawia Ewa Szkurłat, Polskie Radio Jedyńka, 17 marca 2011 r. <<https://www.polskieradio.pl/106/15/Artykul/328838%2CNiechciani-weterani>>; dostęp: 28.12.2019 r.

² *Matka weterana oskarża: Armia zostawiła syna samego!* <<https://www.fakt.pl/wydarzenia/polska/dlaczego-andrzej-w-weteran-misji-pokojowych-zaatakowal-komisariat-koktajlami-molotowa/yen051v#slajd-1>>; dostęp: 28.12.2019 r.; A. Waclawik-Orpik, *Miało tam już nie być wojny...* <http://www.tokfm.pl/Tokfm/1,103454,8916802,Mialo_tam_juz_nie_byc_wojny_.html>; dostęp: 02.12.2019 r.; Interpelacja posła V kadencji Sejmu RP Arkadego Fiedlera z dnia 7 lutego 2006 r. (nr 1573) do Ministra Obrony Narodowej w sprawie statusu uczestników misji pokojowych ONZ <<http://orka2.sejm.gov.pl/IZ5.nsf/main/36A128A1>>; dostęp: 10.01.2020 r.

³ *Weteran wojny w Afganistanie wygrywa z MON zadośćuczynienie. Sąd: "zachowanie godne potępienia"* <<https://wiadomosci.onet.pl/tylko-w-onecie/weteran-wojny-w-afganistanie-wygrywa-z-mon-zadoscuczynienie-sad-zachowanie-godne/4q59w7x>>; dostęp: 30.11.2019 r.; *Weterani przegrywają w sądach, bo MON zgłasza przedawnienia. Resort zapowiada zmiany* <<https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2019-03-31/weterani-przegrywaja-w-sadach-bo-mon-zglasza-przedawnienia-zachowanie-niehonorowe/>>; dostęp: 30.11.2019 r.; *MON rozważa ugody z poszkodowanymi weteranami* <<https://www.gazetaprawna.pl/artykuly/1405706,mon-rozwaza-ugody-z-poszkodowanymi-weteranami.html>>; dostęp: 30.11.2019 r.

⁴ W myśl art. 4 pkt 16 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o weteranach działań poza granicami państwa (tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 1569) określenie „żołnierza” użyte w ustawie oznacza żołnierza zawodowego i niezawodowego, a także żołnierza rezerwy i w stanie spoczynku, a w myśl art. 4 pkt 17 „funkcjonariusz” to funkcjonariusz i zwolniony ze służby funkcjonariusz Policji, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Służby Ochrony Państwa oraz strażak i zwolniony ze służby strażak Państwowej Straży Pożarnej. W art. 4 pkt 18

funkcjonariusza, który służbowo wykonywał zadania poza granicami w konfliktowych rejonach świata i doznał tam obrażeń powrót do kraju i zderzenie z biurokratyczną machiną państwa stanowi dodatkowe źródło rozgoryczenia.

Niniejszy stan skłania do przeanalizowania istniejącego porządku prawnego w omawianym zakresie pod kątem oceny adekwatności przyjętych rozwiązań prawnych natury materialnej i proceduralnej w relacji do występujących potrzeb, w tym rozważenia, czy są one wystarczające i odpowiednie. Jednocześnie mobilizuje do podjęcia próby poszukiwania rozwiązań należytej ochrony prawnej weteranów wyposażonych w systemowe mechanizmy ochrony o charakterze gwarancyjnym.

Zasygnalizowany problem badawczy wymaga wykorzystania teoretycznej metody badawczej przy użyciu odpowiednich technik i sposobów badawczych. Założenia teoretyczne przemawiają za potrzebą zastosowania analizy oraz dedukcji. Badanie ewoluującego zjawiska, składającego się z wielu nowych elementów rzeczywistości skłania do zastosowania analizy systemowej, umożliwiającej odkrywanie poszukiwanych rozwiązań złożonych sytuacji, abstrahując od cech mniej istotnych. Za wskazane i pożyteczne należy uznać: badanie aktów prawnych, dokumentów, porównanie, uogólnienie i abstrahowanie. Postawione hipotezy dotyczące faktów wymagają analizy logicznej, która pozwoli na wyjaśnianie zastosowanych pojęć i terminów oraz umożliwi kontrolę poprawności rozumowania; analogię, która będzie wykorzystywana do opisu i interpretacji podobieństw między badanymi zjawiskami; porównanie, które będzie stosowane w celu określenia podobieństw i różnic między informacjami zdobytymi w wyniku prowadzonych badań a wiedzą zastaną; syntezę logiczną, która umożliwi zebranie stosowanych terminów w szerszy model pojęciowy; wnioskowanie i wyjaśnianie, które w zdecydowanej większości przypadków będzie rozumowaniem nomotetycznym.

Zastosowana metoda teoretyczna winna pozwolić na wypracowanie wniosków i ich wyartykułowanie w zakończeniu pracy.

II. Zaangażowanie Polski w misje pokojowe

---

ustawy występuje ponadto definicja funkcjonariusza ABW, która oznacza funkcjonariusza i zwolnionego ze służby funkcjonariusza Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz funkcjonariusza i zwolnionego ze służby funkcjonariusza Agencji Wywiadu. Nadto art. 12 ww. ustawy definicją „żołnierza” objął, poprzez odpowiednie stosowanie przepisów, funkcjonariuszy Służby Kontrwywiadu Wojskowego i Służby Wywiadu Wojskowego oraz pracowników jednostek wojskowych, a przepisy ustawy dotyczące funkcjonariuszy stosuje się do pracowników Policji, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Służby Ochrony Państwa i Państwowej Straży Pożarnej.

Od 1953 r. Polska aktywnie uczestniczyła w utrwalaniu pokoju międzynarodowego, kierując swoich funkcjonariuszy poza granice państwa. Kraj nasz był chętnie zapraszany do udziału w działaniach podejmowanych przez organizacje międzynarodowe, takie jak Organizacja Narodów Zjednoczonych (ONZ), Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE), Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego (NATO), czy Unia Europejska (UE)⁵. Do najpoważniejszych przedsięwzięć polskich kontyngentów wojskowych należy uczestnictwo w komisjach międzynarodowych, tj. Komisji Nadzorczej Państw Neutralnych w Korei (1953-1989), Międzynarodowej Komisji Nadzoru i Kontroli w Wietnamie (1954-1970)⁶, Międzynarodowej Komisji Nadzoru i Kontroli w Laosie (1954-1975), Międzynarodowej Komisji Nadzoru i Kontroli w Kambodży (1954-1975) oraz Międzynarodowej Komisji Kontroli i Nadzoru w Wietnamie (1973-1975). Żołnierze Wojska Polskiego (WP) brali udział w misjach pokojowych ONZ: Doraźnych Siłach Zbrojnych ONZ na Bliskim Wschodzie (1973-1979), Siłach ONZ do Obserwacji Rozdzielenia Wojsk w Syrii (1974-2009), Grupie Obserwatorów Wojskowych ONZ w Iranie i Iraku (1988-1991), Grupie Przejściowej Pomocy ONZ dla Namibii (1989-1990), Misji Przygotowawczej ONZ w Kambodży oraz Tymczasowej Administracji ONZ w Kambodży (1991-1994), Tymczasowych Siłach Zbrojnych ONZ w Libanie (1992-2009), Misji Obserwacyjnej ONZ w Gruzji (1993-2009) i Tymczasowej Administracji ONZ dla Wschodniej Sławonii, Baranii i Zachodniego Śremu (1996-1998). Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej współuczestniczyły w misjach koalicyjnych, by wymienić: Polską Lotniczą Eskadrę Pomocy Etiopii (1985-1987), Polski Kontyngent w Królestwie Arabii Saudyjskiej (1990-1991), Polski Kontyngent Wojskowy w operacji *Enduring Freedom* (2002-2007) czy Polski Kontyngent Wojskowy w Iraku (2003-2008). Wojsko Polskie partycypowało w misjach NATO, tj. Misji Szkoleniowej Traktatu Północnoatlantyckiego w Iraku (2005-2011) i Międzynarodowych Siłach Wsparcia Bezpieczeństwa w Afganistanie (2007-2014), a obecnie uczestniczy w misjach: KFOR w Kosowie (1999 r.), Misji RSM w Afganistanie (2015 r.), Wzmocnionej Wysuniętej Obecności na Łotwie – eFP (2017 r.), Siłach Dostosowanej Wysuniętej Obecności NATO w Rumunii oraz Republice Bułgarii – tFP (2017 r.), Misji Szkoleniowej w Republice Iraku, Jordańskim

⁵ *Misje pokojowe Polaków* <<http://skmponz.pl/misje-pokojowe-polakow-1953-2010/>>; dostęp: 27.12.2019 r.

⁶ Międzynarodowa Komisja Kontroli i Nadzoru w Wietnamie nie spełniała przesłanek określonych w art. 4 pkt 3 ustawy w związku z art. 4 pkt 9 u.w.dz., Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 25 listopada 2015 r.; I OSK 956/14, LEX nr 2002092. Podobnie: Międzynarodowa Komisja Nadzoru i Kontroli w Laosie i Międzynarodowej Komisji Nadzoru i Kontroli w Kambodży.

Królestwie Haszymidzkim, Państwie Katar oraz Państwie Kuwejt (2019 r.) i Tymczasowych Siłach ONZ w Libanie (2019 r.)⁷.

Szacuje się, że w misjach pokojowych i stabilizacyjnych łącznie wzięło udział blisko 114 000 uczestników⁸, w tym część z nich wielokrotnie. Dane dotyczące liczby uczestników przedstawiane są w przybliżeniu. Tak też opisano je w uzasadnieniu projektu ustawy o *weteranach działań poza granicami państwa*, zgłoszonego przez Radę Ministrów dnia 23 grudnia 2010 r. Podano, że z uwagi na „(...) brak ich szczegółowej ewidencji (...)” „(...) liczba uprawnionych będzie na bieżąco weryfikowana przez składanie wniosków osób zainteresowanych”⁹. W uzasadnieniu do projektu nowelizacji ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. powtórzono tę tezę: „Z uwagi na tak ogromną liczbę osób biorących udział w misjach, jak również brak ich szczegółowej ewidencji trudno jest oszacować skutki finansowe zaproponowanych w ustawie uprawnień i świadczeń. Tak więc przyjmuje się, iż liczba uprawnionych będzie na bieżąco weryfikowana przez składanie wniosków osób zainteresowanych”¹⁰.

Przez kilkadziesiąt lat przyjmowano, że operacje wojskowe, w których brano udział nie odpowiadają cechom typowym dla konfliktów zbrojnych. Żołnierze, którzy na misjach polegli zostali pochowani zgodnie z ceremoniałem wojskowym. Ci, którzy doznali trwałych uszkodzeń ciała otrzymywali opiekę medyczną i rutynowe świadczenia odszkodowawcze zgodnie z przepisami obowiązującymi na czas pokoju. Po doznanych urazach z powodu niespełniania kryteriów zdrowotnych podlegali zwolnieniu ze służby wojskowej¹¹. Opieka medyczna nad okaleczonymi uczestnikami misji pokojowych pogarszała się wraz z postępującym ucywilnianiem wojskowej służby zdrowia¹².

⁷ M. Różański, *Czy potrzebne jest różnicowanie praw weteranów* <http://www.stratpoints.eu/wp-content/uploads/2017/12/Czy_prawa-weteranow_MR_Stratpoints_PL.pdf>; dostęp: 02.01.2020 r. Centrum Weterana Działań Poza Granicami Państwa, *Historia misji* <<https://cwdpwp.wp.mil.pl/pl/pages/historia-misji-2017-11-29-z/>>; dostęp: 27.12.2019 r.

⁸ Uzasadnienie do projektu ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o *zmianie ustawy o weteranach działań poza granicami państwa oraz niektórych innych ustaw* (dalej: Uzasadnienie do projektu ustawy z dnia 19 lipca 2019 r.), Druk nr 3521 <<https://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=3521>>; dostęp: 27.12.2019 r.

⁹ Uzasadnienie projektu ustawy o *weteranach działań poza granicami państwa*, zgłoszonego przez Radę Ministrów dnia 23 grudnia 2010 r. (dalej: *Uzasadnienie projektu z dnia 23 grudnia 2010 r.*), Druk nr 3754 <<http://ww2.senat.pl/k7/dok/sejm/081/3754.pdf>>; dostęp: 28.12.2019 r.

¹⁰ Uzasadnienie do projektu ustawy z dnia 19 lipca 2019 r.

¹¹ Art. 111 pkt 3 ustawy z dnia 11 września 2003 r. o *służbie wojskowej żołnierzy zawodowych*, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 330.

¹² *W wojsku brakuje prawie 500 lekarzy, wakaty są na 40 proc. stanowisk* <<https://www.defence24.pl/w-wojsku-brakuje-prawie-500-lekarzy-wakaty-sa-na-40-proc-stanowisk>>; dostęp: 26.12.2019 r.; *Medycyna w Mundurze. Pytania o przyszłość wojskowej służby zdrowia*, 19 sierpnia 2013 r. <<https://wim.mil.pl/szpital/medycyna-w-mundurze/1445-pytania-o-przyszlo-wojskowej-suby-zdrowia>>; dostęp: 30.12.2019 r.; K. Holiczko, *Opieka zdrowotna w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. Wstęp*, Rozdział 11, [w:] *Prawo wojskowe*, red. W. Kitler, D. Nowak, M. Stepnowska, WKP 2017.

III. Zakres uprawnień weterana i weterana poszkodowanego w ustawie o weteranach działań poza granicami państwa

Po latach „standardowego” traktowania uczestników misji zagranicznych dnia 19 sierpnia 2011 r. Parlament uchwalił ustawę *o weteranach działań poza granicami państwa* (dalej: u.w.dz.)¹³, przyznając im specjalną opiekę w ramach odrębnego statusu prawnego. W tym nowym akcie prawnym, zapewniającym świadczenia gronu uczestników misji, zawężono krąg adresatów „specjalnej opieki państwa”, definiując termin „weterana działań poza granicami państwa” i „weterana poszkodowanego w działaniach poza granicami państwa” oraz wprowadzając procedurę wnioskowania o ten status i uznaniowości w jego nadaniu, a także limitując świadczenia.

„Weteranem działań poza granicami państwa” (dalej: weteran) określono w ustawie osobę, która brała udział, na podstawie skierowania, w działaniach poza granicami państwa w ramach misji pokojowej lub stabilizacyjnej, kontyngentu policyjnego, kontyngentu Straży Granicznej, zadań ochronnych Biura Ochrony Rządu lub zapewniania bezpieczeństwa państwa, nieprzerwanie przez okres, na jaki została skierowana, jednak nie krócej niż przez okres 60 dni, tudzież w składzie grupy ratowniczej Państwowej Straży Pożarnej, łącznie przez okres nie krótszy niż 60 dni¹⁴.

„Weteranem poszkodowanym w działaniach poza granicami państwa” (dalej: weteran poszkodowany), może być osoba, która biorąc udział na podstawie skierowania w działaniach poza granicami państwa, doznała uszczerbku na zdrowiu wskutek wypadku pozostającego w związku z tymi działaniami lub choroby nabytej podczas wykonywania zadań lub obowiązków służbowych poza granicami państwa, z tytułu których przyznano jej świadczenia odszkodowawcze¹⁵. Definicja ta nie powiela wymogu przebywania na misji przez okres nie krótszy niż 60 dni, jak w przypadku weterana, zatem status weterana poszkodowanego może uzyskać osoba, która np. doznała uszczerbku na zdrowiu bezpośrednio po przybyciu do rejonu misji. Większość uprawnień wiążących się z wydatkowaniem środków finansowych przyznano weteranom poszkodowanym. Inicjatorzy ustawy konstatowali bowiem, że: „Ważne jest, aby za swoje poświęcenie i trud nie zostali wyrzuceni na margines życia

¹³ Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. *o weteranach działań poza granicami państwa*, Dz. U. z 2011 r. Nr 205, poz. 1203. Ustawa weszła w życie dnia 30 marca 2012 r.

¹⁴ Art. 2 u.w.dz.

¹⁵ Art. 3 u.w.dz.

*społecznego z powodu posiadanego kalectwa*¹⁶. Jednocześnie jednak przyjęto zawężoną, ocenną definicję „wypadku pozostającego w związku z działaniami poza granicami państwa”. Wypadek taki stanowi zdarzenie nagłe, wywołane przyczyną zewnętrzną, powodujące uszczerbek na zdrowiu, które zaistniało podczas lub w związku z:

- a) działaniami podejmowanymi w ramach uderzenia na przeciwnika bądź odparcia jego uderzeń,
- b) zamachem lub innym bezprawnym działaniem wymierzonym przeciwko osobie, która brała udział w działaniach poza granicami państwa,
- c) innymi działaniami pozostającymi w bezpośrednim związku z wykonywaniem zadań:
  - przez żołnierza, z wyłączeniem przypadków, w których żołnierz przy wykonywaniu zadań nie przestrzegał przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy,
  - określonych w akcie utworzenia kontyngentu policyjnego, kontyngentu Straży Granicznej, grupy ratowniczej Państwowej Straży Pożarnej, w skierowaniu do wykonywania zadań ochronnych Biura Ochrony Rządu lub w skierowaniu do wykonywania zadań mających na celu zapewnianie bezpieczeństwa państwa¹⁷.

Na tak wyspecyfikowane kryteria nałożono zarazem wymóg inicjowania przez uczestnika misji wniosku o przyznanie statusu weterana. W przyjętej procedurze to zainteresowany winien do wniosku załączyć zaświadczenie wydane odpowiednio przez: dowódcę jednostki wojskowej, w której żołnierz ostatnio pełnił lub pełni służbę bądź komendanta Wojskowej Komisji Uzupelnień (WKU) właściwego ze względu na miejsce zamieszkania żołnierza albo właściwego kierownika archiwum wojskowego. Pomimo tak jednoznacznego wskazania podmiotów dysponujących stosownymi danymi, w ustawie przewidziano również, że w przypadku braku takiego zaświadczenia zainteresowany może ubiegać się o jego przyznanie na podstawie innych dokumentów lub dowodów poświadczających udział w działaniach poza granicami państwa¹⁸. Na uczestnika misji przerzucono także powinność (łącznie z kosztami) uzyskania zaświadczenia z Krajowego

¹⁶ Uzasadnienie projektu z dnia 23 grudnia 2010 r.

¹⁷ Art. 4 pkt 15 u.w.dz. Wąska definicja „wypadku pozostającego w związku z działaniami poza granicami państwa” skutkowała negatywnymi decyzjami wobec żołnierzy i funkcjonariuszy z uszkodzeniami ciała doznanymi w trakcie misji, a ubiegającymi się o status weterana poszkodowanego oraz niekorzystnymi wyrokami sądów administracyjnych w tej materii.

¹⁸ Art. 7 ust. 1 i 3 u.w.dz.

Rejestru Karnego Ministerstwa Sprawiedliwości – „Zapytania o udzielenie informacji o osobie”¹⁹.

Zainteresowany uzyskaniem statusu weterana poszkodowanego został ponadto zobligowany do dostarczenia protokołu powypadkowego albo decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej, orzeczenia właściwej komisji lekarskiej o związku uszczerbku na zdrowiu z wypadkiem pozostającym w związku z działaniami poza granicami państwa lub chorobą nabytą podczas wykonywania zadań lub obowiązków służbowych w ramach działań poza granicami państwa albo orzeczenia lekarza orzecznika lub komisji lekarskiej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) ustalające uszczerbek na zdrowiu w związku z wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową, wydane dla celów świadczeń z ubezpieczenia społecznego, decyzji administracyjnej o przyznaniu świadczeń odszkodowawczych albo prawomocnego wyroku sądu zasądzającego odszkodowanie²⁰.

Tytuł weterana ma wydźwięk zaszczytny i przynależy osobom zasłużonym. Tym samym w ustawie wykluczono z kręgu weteranów tych żołnierzy i funkcjonariuszy, którzy zakończyli służbę niehonorowo. Za negatywną przesłankę przyznania statusu weterana uznano skazanie prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe popełnione umyślnie w związku z wykonywaniem zadań lub obowiązków służbowych podczas udziału w działaniach poza granicami państwa, a także za przestępstwo przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej²¹.

W ustawie z dnia 19 sierpnia 2011 r. *o weteranach działań poza granicami państwa* przyjęto regulacje mające uhonorować weteranów. Ustanowiono Dzień Weterana Działań poza Granicami Państwa. Dzień ten przypada rokrocznie 29 maja, w którym to stosownie do rezolucji Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych (NZ)²² obchodzony jest Międzynarodowy Dzień Uczestników Misji Pokojowych ONZ²³.

¹⁹ Za udzielenie informacji o osobie z Krajowego Rejestru Karnego pobiera się opłatę w wysokości 30 zł (§ 3 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2014 r. w sprawie opłat za wydanie informacji z Krajowego Rejestru Karnego, Dz. U. z 2014 r. poz. 861, ze zm).

²⁰ Art. 8 pkt 2-4 u.w.dz.

²¹ Art. 6 ust. 1 u.w.dz.

²² A/RES/57/129, 11 December 2002, *International Day of United Nations Peacekeepers*. W rezolucji nawiązano do pierwszej operacji pokojowej ONZ ustanowionej przez Radę Bezpieczeństwa NZ rezolucją nr 50 (1948) z dnia 29 maja 1948 r. <[https://undocs.org/S/RES/50\(1948\)](https://undocs.org/S/RES/50(1948))>; dostęp: 02.01.2020 r. W pkt. 3 rezolucji 57/129 zwrócono się do Sekretarza Generalnego NZ o przedstawienie niniejszej rezolucji wszystkim państwom członkowskim i organizacjom NZ.

²³ Art. 1 i 15 u.w.dz.; *Przesłanie António Guterresa, Sekretarza Generalnego ONZ z okazji Międzynarodowego Dnia Uczestników Misji Pokojowych* <<https://www.youtube.com/watch?v=qjgyh65RWUs>>; dostęp: 28.12.2019 r.

Wprowadzono wojskową odznakę „*Za Rany i Kontuzje*”²⁴. Odznaka ta kontynuuje tradycję przedwojennej odznaki honorowej za rany i kontuzje odniesione w obronie Ojczyzny²⁵ i pozwala na uhonorowanie osób, które podczas wykonywania obowiązków w celu utrzymania pokoju na świecie doznały uszczerbku na zdrowiu. Odznaka jest nadawana decyzją Ministra Obrony Narodowej tylko weteranom poszkodowanym-żołnierzom oraz weteranom poszkodowanym żołnierzom i funkcjonariuszom odpowiednio Służby Wywiadu Wojskowego lub Służby Kontrwywiadu Wojskowego²⁶. Do odznaki takiej nie kwalifikują się inni uczestnicy misji, pomimo odniesienia ran wymagających interwencji chirurgicznej lub kontuzji będących uszczerbkiem na zdrowiu w związku z działaniami bojowymi pozostającymi w bezpośrednim związku z wykonywaniem zadań.

Ustawa wprowadza także odznaki: „*Za zasługi w działaniach poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej*” nadawaną przez Ministra Spraw Wewnętrznych weteranom-funkcjonariuszom: Policji, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej²⁷ oraz odznakę honorową „*Za zasługi w zapewnianiu bezpieczeństwa państwa poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej*” nadawaną weteranom-funkcjonariuszom Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego (ABW) i weteranom-funkcjonariuszom Agencji Wywiadu (AW) przez Prezesa Rady Ministrów²⁸.

Weteranom-żołnierzom będącym żołnierzami rezerwy lub w stanie spoczynku przyznano prawo do noszenia umundurowania oraz odznak i oznak wojskowych²⁹. Weteranom tym przysługuje zwrot kosztów przejazdu i zakwaterowania, poniesionych w związku z udziałem w uroczystościach organizowanych przez Ministra Obrony Narodowej lub dowódców jednostek wojskowych, na które zostali zaproszeni w charakterze uczestników. Zwrot kosztów przysługuje za udział w nie więcej niż dwóch uroczystościach w danym roku kalendarzowym³⁰.

²⁴ Art. 16 u.d.z.

²⁵ Rozporządzenie Rady Obrony Państwa z dnia 14 lipca 1920 r. w przedmiocie ustanowienia Odznaki honorowej dla Oficerów (Równorzędnych) i Szeregowych za Rany i Kontuzje, Dz. U. z 1920 r. Nr 83, poz. 555.

²⁶ § 3 i § 6 pkt 2 rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 15 marca 2012 r. w sprawie określenia wzoru, trybu przyznawania, wręczania i noszenia wojskowej odznaki „*Za Rany i Kontuzje*”, Dz. U. z 2012 r. poz. 322.

²⁷ Art. 17 u.w.dz.; rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 5 lutego 2013 r. w sprawie postępowania o nadanie Odznaki Honorowej „*Za zasługi w działaniach poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej*”, Dz. U. z 2013 r. poz. 227.

²⁸ Art. 18. u.w.dz.; rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 marca 2013 r. w sprawie nadania Odznaki Honorowej „*Za zasługi w zapewnianiu bezpieczeństwa państwa poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej*”, Dz. U. z 2013 r. poz. 398.

²⁹ Art. 19 ust. 1 u.w.dz.

³⁰ Art. 20 u.w.dz.

Zmarłemu weteranowi przysługuje asysta honorowa podczas pogrzebu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Zgodnie z Ceremoniałem Wojskowym Sił Zbrojnych RP, wojskową asystę honorową w uroczystości pogrzebowej może stanowić kompania honorowa (pododdział honorowy z poczem sztandarowym lub pododdział bez pocztu sztandarowego), żołnierze wyznaczeni na posterunek honorowy, żołnierze do niesienia poduszek z odznakami orderów i odznaczeń, żołnierze do niesienia wieńców i wiązanek, żołnierze do posługi liturgicznej, orkiestra wojskowa, trębacz oraz werblista. O udziale i zakresie wojskowej asysty honorowej w uroczystości pogrzebowej weteranów misji wojskowych poza granicami państwa decyduje dowódca garnizonu właściwego dla miejsca przeprowadzenia uroczystości. Uroczystości pogrzebowe ze względu na rodzaj ceremoniału dzielą się na: bezwyznaniowe (świeckie) oraz wyznaniowe (np. katolickie, prawosławne, ewangelickie)³¹.

Weteranom przysługuje bezpłatna pomoc psychologiczna świadczona poza kolejnością w odpowiednich placówkach resortowych, jeżeli problemy zdrowotne weterana są związane z działaniami poza granicami państwa. Zakres pomocy psychologicznej obejmuje: diagnozę psychologiczną, konsultację, poradę, interwencję kryzysową, terapię krótkoterminową, diagnozę zaburzeń psychicznych, terapię indywidualną, terapię grupową, w tym terapię rodzinną³².

Weteran może wnioskować o odpłatne umieszczenie w Domu Weterana. Pierwszeństwo mają weterani szczególnie zasłużeni z tytułu działalności na rzecz suwerennej i demokratycznej Rzeczypospolitej Polskiej lub odznaczeni Orderem Wojennym Virtuti Militari albo Orderem Krzyża Wojskowego. Przewidziano możliwość dofinansowania pobytu weteranów-żołnierzy ze środków Ministra Obrony Narodowej³³. Dla pozostałych weteranów-funkcjonariuszy przewidziano zapomogi ze środków budżetu państwa na pobyt w Domu Weterana³⁴.

---

³¹ Załącznik do decyzji Nr 392/MON z dnia 30 września 2014 r. w sprawie wprowadzenia do użytku służbowego „Ceremoniału Wojskowego Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej”, Dz. Urz. MON z dnia 3 października 2014 r. poz. 317, s. 114.

³² Art. 23 u.w.dz.; rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 12 marca 2012 r. w sprawie pomocy psychologicznej udzielanej weteranowi-żołnierzowi lub weteranowi poszkodowanemu-żołnierzowi oraz najbliższym członkom jego rodziny, tj. Dz. U. 2014 r. poz. 1791; rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 30 marca 2012 r. w sprawie pomocy psychologicznej udzielanej weteranowi-funkcjonariuszowi, weteranowi poszkodowanemu-funkcjonariuszowi oraz najbliższym członkom jego rodziny, Dz. U. z 2012 r. poz. 375, ze zm.; rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 28 lutego 2013 r. w sprawie pomocy psychologicznej dla weterana-funkcjonariusza Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego lub weterana poszkodowanego-funkcjonariusza Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Dz. U. z 2013 r. poz. 336.

Art. 24 ust. 1-3 u.w.dz.; rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 23 marca 2012 r. w sprawie sposobu dofinansowania pobytu weterana-żołnierza i weterana poszkodowanego-żołnierza w Domu Weterana, Dz. U. z 2012 r. poz. 336.

³⁴ Art. 24 ust. 4-8 u.w.dz.; rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 26 października 2012 r.

W ramach uprawnień socjalnych wyasygnowano środki budżetowe na zapomogi finansowe dla weteranów, którzy ukończyli 65. rok życia i weteranów poszkodowanych, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialnej. Mogą oni ubiegać się o przyznanie zapomogi na zaspokojenie potrzeb bytowych i ochronę zdrowia w przypadku choroby powodującej wzrost kosztów utrzymania, w tym zakup leków, środków opatrunkowych oraz koszty dojazdów do zakładów opieki zdrowotnej na zabiegi medyczne i rehabilitacyjne oraz usługi pielęgnacyjne niezbędne ze względu na wiek lub stan zdrowia oraz w przypadku zaistnienia zdarzeń losowych, mających wpływ na pogorszenie w istotny sposób ich sytuacji materialnej. Uprawnienie to przewidziano jedynie dla weteranów-żołnierzy, weteranów poszkodowanych-żołnierzy, weteranów-funkcjonariuszy ABW, weteranów poszkodowanych-funkcjonariuszy ABW, weteranów-funkcjonariuszy AW i weteranów poszkodowanych-funkcjonariuszy AW³⁵. Ustawa nie przewidywała adekwatnych zapomóg finansowych dla weteranów funkcjonariuszy i weteranów poszkodowanych-funkcjonariuszy Policji, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej.

Weteranowi pozostającemu w stosunku pracy przyznano dodatkowy urlop wypoczynkowy w wymiarze 5 dni, o ile przysługujący mu urlop wypoczynkowy nie przekracza 26 dni urlopu wypoczynkowego w roku kalendarzowym³⁶.

Kolejną prerogatywą weterana było potwierdzenie w ustawie zaliczania okresów udziału w działaniach poza granicami państwa do okresów zatrudnienia³⁷.

W tym miejscu wskazać należy na uprawnienie przysługujące żołnierzom uczestniczącym w misjach zagranicznych na podstawie § 4 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 lipca 2011 r. w *sprawie szczegółowych warunków podwyższania emerytur wojskowych*³⁸. Przepisy te umożliwiają podwyższenie emerytury wojskowej o 0,5% podstawy wymiaru za każdy rozpoczęty miesiąc pełnienia służby w strefie działań wojennych w polskich kontyngentach wojskowych wydzielonych z Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej

---

w sprawie przyznawania zapomogi weteranowi-funkcjonariuszowi albo weteranowi poszkodowanemu-funkcjonariuszowi Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego na pobyt w Domu Weterana, Dz. U. z 2012 r. poz. 1192; rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 6 czerwca 2012 r. w sprawie warunków i trybu przyznawania weteranowi-funkcjonariuszowi i weteranowi poszkodowanemu-funkcjonariuszowi zapomogi na pobyt w Domu Weterana oraz sposobu tworzenia funduszu na zapomogi, Dz. U. z 2012 r. poz. 686.

³⁵ Art. 31-32 u.w.dz.; rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 20 stycznia 2012 r.

w sprawie warunków i trybu przyznawania zapomóg weteranom-żołnierzom lub weteranom poszkodowanym-żołnierzom oraz sposobu tworzenia funduszu na zapomogi, Dz. U. z 2012 r. poz. 105; rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 12 września 2012 r. w sprawie przyznawania zapomóg weteranom-funkcjonariuszom lub weteranom poszkodowanym-funkcjonariuszom Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Dz. U. z 2012 r. poz. 1036.

³⁶ Art. 35 u.w.dz.

³⁷ Art. 34 u.w.dz.

³⁸ Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 lipca 2011 r. w sprawie szczegółowych warunków podwyższania emerytur wojskowych, Dz. U. z 2011 r. Nr 159, poz. 946.

Polskiej lub przez kierowanych do pełnienia służby w tej strefie z polskich przedstawicielstw wojskowych oraz polskich zespołów łącznikowych przy organizacjach międzynarodowych i międzynarodowych strukturach wojskowych albo bezpośrednio z organizacji międzynarodowych, międzynarodowych struktur wojskowych oraz obcych jednostek wojskowych³⁹.

Ustawa o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin przewiduje również podwyższenie emerytury wojskowej o 15% podstawy wymiaru emerytowi, którego inwalidztwo pozostaje w związku ze służbą⁴⁰. Wskazane powyżej kryteria nie mogą jednak wpłynąć na przekroczenie 75% podstawy wymiaru emerytury stanowiącej maksymalną jej kwotę⁴¹.

W ustawie o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych zawarto również rozwiązania rekompensujące żołnierzowi zawodowemu następstwa skierowania do służby poza granicami państwa. Tak np. po zakończeniu służby w ramach ww. skierowania przyznano urlop aklimatyzacyjny w wymiarze jednego dnia roboczego za każde rozpoczęte dziesięć dni pełnienia służby poza granicami państwa. Urlopu tego udziela dowódca jednostki wojskowej, w której żołnierz zajmuje stanowisko służbowe albo do której został skierowany w ramach pełnienia zawodowej służby wojskowej w rezerwie kadrowej, bezpośrednio po stawieniu się w jednostce wojskowej. Wymiar urlopu aklimatyzacyjnego nie może przekroczyć 22 dni roboczych⁴².

W ustawie pragmatycznej przewidziano ponadto świadczenia przysługujące żołnierzom wyznaczonym do pełnienia zawodowej służby wojskowej poza granicami państwa. Należność zagraniczna ustalona jest odpowiednio do rangi pełnionej funkcji i zakresu wykonywanych obowiązków służbowych, warunków zagrożenia utraty zdrowia lub życia występujących w miejscu pełnienia służby poza granicami państwa, a także uciążliwości wynikających z trudnych warunków klimatycznych lub zakwaterowania.

³⁹ Dz. U. z 2011 r. Nr 159, poz. 946. Uprawnienie to wywiedziono z art. 15 ust. 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 289, ze zm.) stanowiącego, że „Emeryturę podwyższa się o 0,5% podstawy wymiaru za każdy rozpoczęty miesiąc pełnienia służby na froncie w czasie wojny lub w strefie działań wojennych”.

⁴⁰ Art. 15 ust. 4 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 289, ze zm.

⁴¹ Art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 289, ze zm. Zgodnie z Uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 2008 r. (II UZP 6/07), emerytura wojskowa wraz z podwyższeniem z tytułu inwalidztwa pozostającego w związku ze służbą, przewidzianym w art. 15 ust. 4 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin nie może przekroczyć 75% podstawy jej wymiaru, OSNP 2008/9-10/139, LEX nr 332997.

⁴² W art. 62 ust. 7a ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 330. Przepis ten wprowadzono z dniem 1 stycznia 2010 r.

Żołnierzom tym mogą być przyznane inne należności pieniężne odpowiednio do warunków pełnienia zawodowej służby wojskowej poza granicami państw. W przypadku przebywania w strefie działań wojennych przysługuje dodatek wojenny⁴³.

W ustawie zagwarantowano także inne świadczenia. Zgodnie art. 67a. ust. 1 pkt 2 i 3 ww. ustawy, żołnierzom zawodowym przysługują bezpłatne dodatkowe świadczenia stomatologiczne oraz materiały stomatologiczne w okresie przygotowania do pełnienia służby poza granicami państwa oraz przez okres sześciu miesięcy po powrocie do kraju po zakończeniu służby poza granicami państwa.

W przypadku zwolnienia żołnierza zawodowego z zawodowej służby wojskowej wskutek ustalenia przez wojskową komisję lekarską niezdolności do pełnienia zawodowej służby wojskowej i przyznaniu mu świadczeń odszkodowawczych⁴⁴ z tytułu wypadku lub choroby pozostających w związku z pełnieniem służby wojskowej poza granicami państwa przysługuje mu w pierwszej kolejności zatrudnienie na stanowiskach związanych z obronnością kraju w administracji publicznej⁴⁵. Żołnierz taki na swój wniosek korzysta również bezterminowo z pomocy rekonwersyjnej rozumianej jako ogół przedsięwzięć w zakresie doradztwa zawodowego, przekwalifikowania zawodowego, pośrednictwa pracy i odbywania praktyk zawodowych. Na pomoc taką składają się m.in. koszty przekwalifikowania zawodowego umożliwiające zmianę posiadanych kwalifikacji zawodowych w celu wykonywania nowego zawodu, nabycia nowych kwalifikacji w ramach tego samego zawodu, uzyskania innych kwalifikacji zawodowych niezbędnych do funkcjonowania na rynku pracy, uzyskania certyfikatu, licencji, zdania egzaminu lub uzyskania wpisu na listę uprawnionych do wykonywania zawodu⁴⁶. Koszty nie mogą przekroczyć limitu określonego na ten cel w ustawie pragmatycznej⁴⁷. Z pomocy tej mogą

⁴³ Art. 73 ust. 1 pkt 8, art. 102 ustawy z dnia 11 września 2003 r. *o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych*, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 330, Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 5 marca 2010 r. *w sprawie należności pieniężnych żołnierzy zawodowych pełniących służbę poza granicami państwa*, tj. Dz. U. z 2015 r. poz. 1578. Rozporządzenie weszło w życie z mocą wsteczną od 1 stycznia 2010 r.

⁴⁴ Ustawa z dnia 11 kwietnia 2003 r. *o świadczeniach odszkodowawczych przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą wojskową*, tj. Dz. U. z 2017 r. poz. 1950, ze zm.

⁴⁵ Art. 119 ust. 1c ustawy z dnia 11 września 2003 r. *o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych*, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 330, Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 5 czerwca 2007 r. *w sprawie stanowisk pracy związanych z obronnością kraju w administracji publicznej*, Dz. U. z 2007 r. Nr 106, poz. 724.

⁴⁶ Art. 120 ust. 2 ustawy z dnia 11 września 2003 r. *o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych*, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 330 oraz rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 19 listopada 2014 r. *w sprawie pomocy w zakresie doradztwa zawodowego, przekwalifikowania, pośrednictwa pracy i odbywania praktyk zawodowych*, Dz. U. z 2014 r. poz. 1622.

⁴⁷ Art. 120 ust. 4a. Wysokość limitów, o których mowa w ust. 4 wynosi: za przekwalifikowanie zawodowe – 75% najniższego uposażenia zasadniczego żołnierza zawodowego obowiązującego w dniu 1 stycznia roku kalendarzowego, w którym zainteresowany wystąpił z wnioskiem o udzielenie pomocy w przekwalifikowaniu zawodowym; ust. 4c. Małżonkom oraz dzieciom, o których mowa w ust. 6 oraz byłym żołnierzom zawodowym zwolnionym z zawodowej służby wojskowej wskutek ustalenia przez wojskową

korzystać bezterminowo także małżonek oraz dzieci pozostające na utrzymaniu żołnierza zawodowego, który zaginął lub poniósł śmierć w związku z wykonywaniem zadań służbowych bądź zmarł w okresie 3 lat po zwolnieniu z zawodowej służby wojskowej w następstwie wypadku lub choroby pozostającej w związku z wykonywaniem zadań służbowych⁴⁸. Uprawnieni do pomocy mogą korzystać z doradztwa zawodowego w trybie indywidualnym realizowanym przez Centralny Ośrodek Aktywizacji Zawodowej i terenowe ośrodki aktywizacji zawodowej. Ośrodki te oraz wojewódzkie sztaby wojskowe zobowiązane są do prowadzenia pośrednictwa pracy dla uprawnionych⁴⁹.

IV. Szczególne świadczenia dla weteranów poszkodowanych

Omówione powyżej uprawnienia przysługują w całej rozciągłości weteranom poszkodowanym. Zgodnie z intencją ustawodawcy, szczególne świadczenia skierowano do weteranów poszkodowanych.

Wsparto ich dążenia do podnoszenia kwalifikacji i adaptacji do nowej sytuacji, przyznając możliwość uzyskania pomocy finansowej do wysokości 400% najniższej emerytury⁵⁰ na podjęcie nauki ponadpodstawowej⁵¹ bądź kształcenia na studiach pierwszego bądź drugiego stopnia, ewentualnie jednolitych studiach magisterskich czy studiach podyplomowych. Przyznana pomoc finansowa ma służyć do pokrycia opłaty za naukę lub studia, a w przypadku weterana poszkodowanego-żołnierza kosztów przejazdów z miejsca zamieszkania do szkoły lub uczelni i z powrotem, a także zakwaterowania w miejscowości, w której pobiera naukę lub odbywa studia. Ustawa nie przewidziała dla weteranów poszkodowanych: Policji, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej, ABW zwolnionych ze służby finansowania kosztów przejazdów z miejsca zamieszkania do szkoły lub uczelni i z powrotem, a także zakwaterowania w miejscowości, w

---

komisję lekarską niezdolności do pełnienia zawodowej służby wojskowej z przyczyn, o których mowa w ust. 1 i 2, pokrywa się koszty, o których mowa w ust. 4 pkt 1 w wysokości 300% limitu określonego w ust. 4a pkt 1. Ustawa z dnia 11 września 2003 r. *o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych*, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 330.

⁴⁸ Art. 120 ust. 6 ustawy z dnia 11 września 2003 r. *o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych*, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 330.

⁴⁹ § 5 i § 14 rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 19 listopada 2014 r. w *sprawie pomocy w zakresie doradztwa zawodowego, przekwalifikowania, pośrednictwa pracy i odbywania praktyk zawodowych*, Dz. U. z 2014 r. poz. 1622.

⁵⁰ Art. 4 pkt 19 u.w.dz. definiuje „najniższą emeryturę” jako kwotę określaną przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, na podstawie art. 94 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. *o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych*. W chwili wejścia ustawy w życie w 2012 r. najniższa emerytura wynosiła 799,18 zł miesięcznie, w 2019 r. – 1100,00 zł, a w 2020 r. – 1200 zł.

⁵¹ Art. 95 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. *Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe*, w art. 26 w ust. 1 w pkt 1 u.w.dz. wyraz „ponadgimnazjalnej” zastąpił wyrazem „ponadpodstawowej”.

której pobierają naukę lub odbywają studia. W akcie tym uregulowano jedynie zwrot opłat za studia⁵².

Weteranom poszkodowanym przyznano część uprawnień przeniesionych wprost z ustawy z dnia 29 maja 1974 r. *o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin* (dalej: ustawa o z.i.w.). Weteran poszkodowany, wymagający leczenia sanatoryjnego, ma prawo do skierowania na pobyt w sanatorium co najmniej raz na 3 lata niezależnie od przysługującego mu z tytułu zatrudnienia urlopu wypoczynkowego⁵³. Może też być poddany specjalnemu leczeniu, przeszkoleniu oraz usprawnieniu w ośrodkach rehabilitacji w celu całkowitego lub częściowego przywrócenia zdolności do pracy albo zapobieżenia pogorszeniu stanu zdrowia⁵⁴. Ma prawo do skorzystania z pierwszeństwa w umieszczeniu w domu kombatanta lub domu pomocy społecznej, jeżeli wymaga szczególnej opieki⁵⁵. Przysługuje mu zwolnienie z opłat abonamentowych za używanie odbiorników radiowych i telewizyjnych⁵⁶.

Weteranowi poszkodowanemu pobierającemu rentę inwalidzką z tytułu urazów lub chorób powstałych w związku z udziałem w działaniach poza granicami państwa przysługują ulgi przy przejazdach środkami komunikacji miejskiej i przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego oraz autobusowego w komunikacji krajowej⁵⁷.

Nadto na podstawie opinii konsultanta ochrony zdrowia weteran poszkodowany może być skierowany do Domu Weterana niezależnie od oceny jego skali samodzielności⁵⁸.

Leczenie urazów i chorób nabytych przez weterana poszkodowanego podczas wykonywania zadań poza granicami państwa oparte jest na regulacjach ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. *o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych*⁵⁹ określającej powszechne warunki udzielania i zakres świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych dla obywateli. W ustawie tej wprowadzono stosowne

---

⁵² Art. 26-28 u.w.dz., rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 9 lutego 2012 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania weteranowi poszkodowanemu-żołnierzowi pomocy finansowej na naukę, Dz. U. z 2012 r. poz. 187; rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 6 czerwca 2012 r. w sprawie warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej na kształcenie weteranów poszkodowanych-funkcjonariuszy, Dz. U. z 2012 r. poz. 685; rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 września 2012 r. w sprawie przyznawania pomocy finansowej na kształcenie dla weteranów poszkodowanych-funkcjonariuszy Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego zwolnionych ze służby, Dz. U. z 2012 r. poz. 1054.

⁵³ Art. 14 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. *o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin*, tj. Dz. U. z 2017 r. poz. 2193, ze zm.

⁵⁴ Art. 15 ust. 1 ustawy o z.i.w.

⁵⁵ Art. 22 ustawy o z.i.w.

⁵⁶ Art. 23a. ustawy o z.i.w.

⁵⁷ Art. 30 u.w.dz.

⁵⁸ Art. 25 u.w.dz.

⁵⁹ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. *o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych*, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 1373.

preferencje. I tak, zasad ustalania kolejności dostępu do świadczeń nie stosuje się do weterana poszkodowanego, który dzięki temu może korzystać od dnia 30 marca 2012 r. z leczenia poza kolejnością w szpitalach i specjalistycznych przychodniach. Ma też prawo do bezterminowego czasu trwania leczenia w zakresie świadczeń opieki zdrowotnej. W tym okresie przysługuje mu bezpłatne zaopatrzenie w leki objęte refundacją oraz leki recepturowe.

Weteranowi poszkodowanemu w zakresie leczenia urazów lub chorób nabytych podczas wykonywania zadań poza granicami państwa oraz weteranowi poszkodowanemu, których ustalony procentowy uszczerbek na zdrowiu wynosi co najmniej 30% przysługuje prawo do bezpłatnych wyrobów medycznych do wysokości limitu refundacji. Dla tych uprawnionych nie jest wymagane również skierowanie lekarza ubezpieczenia zdrowotnego do ambulatoryjnego świadczenia specjalistycznego⁶⁰.

Weteranom poszkodowanym-żołnierzom zwolnionym z czynnej służby wojskowej, którym w czasie pełnienia służby nie przysługiwały należności umundurowania i wyekwipowania wyjściowego przyznano prawo do jednorazowego bezpłatnego otrzymania takiego umundurowania i wyekwipowania⁶¹. Umundurowanie oraz wyekwipowanie wyjściowe przechodzi na własność weterana poszkodowanego-żołnierza z chwilą jego wydania.

Posiadanie statusu weterana poszkodowanego pozwala korzystać z pierwszeństwa w zatrudnieniu odpowiednio w jednostkach organizacyjnych podległych lub nadzorowanych przez Ministra Obrony Narodowej albo ministra właściwego do spraw wewnętrznych na stanowiskach odpowiadających jego wykształceniu, wiedzy i sprawności psychofizycznej⁶².

Weteranowi poszkodowanemu może być przyznany dodatek finansowy ze środków budżetu państwa. Jego wysokość została uzależniona od ustalonego procentu uszczerbku na zdrowiu doznanego wskutek wypadku pozostającego w związku z działaniami poza granicami państwa lub choroby nabytej podczas wykonywania zadań lub obowiązków służbowych w ramach działań poza granicami państwa, z tytułu których przyznano świadczenia odszkodowawcze. Dolną granicę uszczerbku na zdrowiu przyjęto uznaniowo na 10%, natomiast górna wynosiła 80% podstawy wymiaru. Pozbawiono tym samym świadczenia weteranów poszkodowanych o mniejszym uszczerbku na zdrowiu. Podstawę

---

⁶⁰ Art. 24b, art. 24c, art. 44 ust. 1c, art. 47 ust. 2a oraz art. 57 ust. 2 pkt 13 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 1373.

⁶¹ Art. 19 ust. 2-3 u.w.dz.; rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 5 marca 2012 r. w sprawie umundurowania i wyekwipowania wyjściowego weteranów poszkodowanych-żołnierzy, Dz. U. z 2012 r. poz. 289.

⁶² Art. 33 u.w.dz.

wymiaru dodatku weterana poszkodowanego stanowi najniższa emerytura. Jest on wypłacany wraz z emeryturą lub rentą inwalidzką⁶³.

V. Zmiany w ustawie o weteranach działań poza granicami państwa

Ustawą z dnia 13 września 2018 r. *o zmianie ustawy o weteranach działań poza granicami państwa*⁶⁴ zmodyfikowano definicję „weterana” w celu umożliwienia funkcjonariuszom misji pokojowej lub stabilizacyjnej wchodzącym w skład kontyngentu policyjnego, kontyngentu Straży Granicznej, wykonującym zadania ochronne Biura Ochrony Rządu i Służby Ochrony Państwa ubieganie się o przyznanie tego statusu osobom przebywającym wielokrotnie na misjach, lecz w okresach krótszych. Obok obowiązującego 60-dniowego okresu nieprzerwanej służby, dodano kryterium posiadania łącznie co najmniej 90 dni służby na misji⁶⁵. Koncepcja sumowania okresu służby uprawniającego do uzyskania statusu weterana dotychczas była stosowana w ustawie odnośnie do udziału w działaniach poza granicami państwa w ramach grupy ratowniczej Państwowej Straży Pożarnej, jednak dotyczy okresu nie krótszego niż 60 dni⁶⁶.

W kolejnej nowelizacji⁶⁷ ustawę uzupełniono o art. 38a przyznający Ministrowi Obrony Narodowej kompetencję do prowadzenia bazy danych weteranów i weteranów poszkodowanych, w tym do gromadzenia danych oraz ich przetwarzania. Baza ma zawierać dane weteranów obejmujące informacje o udziale w działaniach poza granicami państwa zapewniające sprawne administrowanie tym zasobem.

Ośmioletni okres funkcjonowania ustawy *o weteranach działań poza granicami państwa* skłonił ustawodawcę do przeprowadzenia nowelizacji usprawniającej system pomocy weteranom⁶⁸. Ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. *o zmianie ustawy o weteranach działań*

⁶³ Art. 36 ust. 1, 4, 5 i 9 u.w.dz.

⁶⁴ Dz. U. z 2018 r. poz. 2018.

⁶⁵ Art. 2 pkt. 1 lit. b u.w.dz.

⁶⁶ Art. 2 pkt 2 u.w.dz.

⁶⁷ Art. 119 ustawy z dnia 21 lutego 2019 r. *o zmianie niektórych ustaw w związku z zapewnieniem stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych)*, Dz. U. z 2019 r. poz. 730.

⁶⁸ Na mankamenty i dysfunkcjonalność systemu opieki nad weteranami zwracały uwagę środowiska wojskowe oraz organizacji pozarządowych zrzeszające weteranów, m.in. Zrzeszenie Weteranów Działań Poza Granicami Państwa oraz Stowarzyszenie Kombatantów Misji Pokojowych ONZ. Sytuację na bieżąco Monitorował Rzecznik Praw Obywatelskich, wskazując na brak „(...) adekwatnej do stanu zdrowia opieki medycznej, reakcji na pogorszenie stanu zdrowia, możliwości korzystania z przysługujących świadczeń, bieżącej pomocy przy wykonywaniu codziennych czynności przez weteranów ciężko poszkodowanych, ułatwień dla organizacji pozarządowych udzielających pomocy weteranom, a także realizacji pomocy psychologicznej dla

poza granicami państwa oraz niektórych innych ustaw (dalej: n.u.w.dz.)⁶⁹ rozszerzono krąg uprawnionych podmiotów, a także zakres uprawnień i świadczeń dla weteranów, nowelizując ustawę, a wraz z nią dokonano zmian innych powiązanych ustaw, w tym w szczególności ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych⁷⁰.

Do kręgu beneficjentów ustawy zostali zaliczeni uczestnicy działań poza granicami państwa: żołnierze WP, funkcjonariusze Policji, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Służby Ochrony Państwa, strażacy Państwowej Straży Pożarnej, funkcjonariusze ABW oraz AW, funkcjonariusze Służby Kontrwywiadu Wojskowego i Służby Wywiadu Wojskowego, a także pracownicy jednostek wojskowych, pracownicy Policji, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Służby Ochrony Państwa i Państwowej Straży Pożarnej. Jednocześnie z uzasadnienia projektu ustawy wynika, że na ilość blisko 114 000 uczestników działań poza granicami państwa status weteranów posiada jedynie 22 482 osób, w tym 857 weteranów poszkodowanych. Wśród wskazanych ilościowo uczestników ustawą o weteranach misji może być objętych 2 977 osób spoza wojska, tj. blisko 3,5%, z tego najwięcej z Policji – 2735 weteranów, w tym 30 weteranów poszkodowanych⁷¹.

Nowelizacją uzupełniono grono weteranów poprzez rozszerzenie definicji „misji pokojowej lub stabilizacyjnej” m.in. o działania podejmowane przez komisje międzynarodowe, np. Komisje Nadzorcze Państw Neutralnych w Korei, Laosie, Kambodży czy Wietnamie, powoływane na mocy porozumień międzynarodowych. Definicją „misji” objęto także akcje ratownicze, poszukiwawcze i humanitarne⁷².

---

weteranów (szczególnie ze stwierdzonym PTSD)”. Pismo Biura RPO do podsekretarza stanu Ministerstwa Obrony Narodowej informujące o prowadzeniu postępowania wyjaśniającego w sprawie weteranów ciężko poszkodowanych w trakcie służby pełnionej poza granicami państwa, WZF.7043.19.2015.TO z dnia 3 lutego 2016 r. <https://www.rpo.gov.pl/sites/default/files/Do_Podsekretarza_Stanu_w_MON_ws_ochrony_praw_weteranow_dzialan_poza_granicami_panstwa.pdf>; dostęp: 13.01.2020 r.; M. Różański, *Czy potrzebne jest...* <http://www.stratpoints.eu/wp-content/uploads/2017/12/Czy_prawa-weteranow_MR_Stratpoints_PL.pdf>; dostęp: 02.01.2020 r.

⁶⁹ Za przyjęciem ustawy głosowało 428 posłów, żaden nie był przeciwny i żaden nie wstrzymał się od głosu. W głosowaniu nie wzięło udziału 32 posłów.

⁷⁰ Dz. U. z 2018 r. poz. 1510, ze zm.

⁷¹ Przywołane dane wynikają z Oceny skutków regulacji, w której wskazano podmioty, na które oddziałuje projekt nowelizacji ustawy (pkt 4) sporządzonej w dniu 24 maja 2019 r. Natomiast w uzasadnieniu tego projektu przywołano mniej aktualne dane. Na dzień 23 czerwca 2017 r. przyznany przez Ministra Obrony Narodowej status weterana posiadało 16 706 osób, a status weterana poszkodowanego 724 osoby. Natomiast przyznany przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji status weterana posiadało 806 osób, a status weterana poszkodowanego 67 osób. Szef ABW nie przyznał żadnemu funkcjonariuszowi ABW i AW statusu weterana poszkodowanego. Natomiast status weterana przyznano 13 funkcjonariuszom AW i jednemu funkcjonariuszowi ABW. Podano za: Uzasadnienie do projektu ustawy z dnia 19 lipca 2019 r.

⁷² Art. 1 pkt. 1 lit a) i e) n.u.w.dz. dotyczy art. 4 pkt 3 i pkt 21 u.w.dz. tj.

Zniesiono 10-procentowy próg pozbawiający weteranów poszkodowanych z mniejszym uszczerbkiem na zdrowiu dodatku weterana poszkodowanego⁷³. Weterani z orzeczoną uszczerbką na zdrowiu od 1% do 9% otrzymują 5% dodatek, którego podstawę wymiaru stanowi najniższa emerytura. Rozszerzono w ten sposób uprawnienie do dodatku na wszystkich weteranów poszkodowanych. Równocześnie zwiększono dodatki dla weteranów poszkodowanych, uzależniając ich wysokość od orzeczonego stopnia uszczerbku na zdrowiu doznanego wskutek wypadku pozostającego w związku z działaniami poza granicami państwa lub choroby nabytej podczas wykonywania zadań lub obowiązków służbowych w ramach działań poza granicami państwa. Przy uszczerbku przekraczającym 90% dodatek wyniesie 130% podstawy wymiaru. Zmiany decyzji w zakresie podniesienia dodatku weterana następują z urzędu⁷⁴. Natomiast weterani poszkodowani z orzeczoną uszczerbką na zdrowiu od 1% do 9% mają prawo do złożenia wniosku o dodatek weterana poszkodowanego, który zostanie im wypłacony dopiero w terminie „*od pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie miesiąca od dnia uprawomocnienia się decyzji przyznającej dodatek*”⁷⁵.

Żołnierzy i pracowników w zakresie leczenia urazów lub chorób nabytych podczas wykonywania zadań poza granicami państwa zwolniono z wymogu uzyskania skierowania lekarza ubezpieczenia zdrowotnego celem otrzymania ambulatoryjnego świadczenia specjalistycznego, finansowanego ze środków publicznych. Weteranom poszkodowanym z 30% i wyższym uszczerbkiem na zdrowiu zapewniono leczenie wszystkich schorzeń (także świadczenia odpłatne i niegwarantowane) bez względu na okoliczności ich nabycia. Również grupie tej zapewniono bezpłatny dostęp do leków i prawo do korzystania poza kolejnością ze świadczeń opieki zdrowotnej oraz z usług farmaceutycznych udzielanych w aptekach⁷⁶.

W art. 24 ust. 1 n.u.w.dz potwierdzono prawo weterana i weterana poszkodowanego do umieszczenia poza kolejnością w Domu Weterana i odpłatnego w nim pobytu na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. *o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych* z zastrzeżeniem art. 25⁷⁷. Wysokość opłaty za pobyt w Domu Weterana dla weterana poszkodowanego ograniczono do 50% jego miesięcznego dochodu. Nadto dla weteranów-żołnierzy i weteranów poszkodowanych-

⁷³ Art. 1 pkt 21 lit. a) n.u.w.dz. dotyczy art. 36 ust. 5 u.w.dz. tj.

⁷⁴ Art. 16 n.u.w.dz.

⁷⁵ Art. 16 ust. 2 pkt 2 i ust. 3 pkt 2 n.u.w.dz.

⁷⁶ Art. 57 ust. 2 pkt 12, art. 46 ust. 1 pkt 8, art. 47c. ust. 1 pkt 11 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. *o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych*, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 1373.

⁷⁷ Odesłanie w nowelizacji z dnia 19 lipca 2019 r. do art. 25 ww. ustawy nie znajduje uzasadnienia, bowiem art. 25 został uchylony przez art. 1 pkt. 3 ustawy z dnia 10 października 2014 r. (Dz. U. z 2014 r. poz. 1491) zmieniającej ustawę z dniem 15 listopada 2014 r.

żołnierzy pobyt ten może być dofinansowany ze środków budżetu państwa, z części pozostającej w dyspozycji Ministra Obrony Narodowej. Pozostali weterani mogą wystąpić o zapomogę na pokrycie poniesionych kosztów pobytu w Domu Weterana nieobjętych opłatą za ten pobyt. W definicji „Dom Weterana” przyjęto, że jest to *„zakład leczniczy funkcjonujący w ramach podmiotu leczniczego, wykonujący działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne inne niż świadczenie szpitalne”*⁷⁸. W uzasadnieniu projektu nowelizacji ustawy o weteranach wskazano, że przyczyną rozszerzenia zakresu świadczeń zdrowotnych możliwych do realizacji w Domu Weterana była okoliczność, *„że do dnia dzisiejszego nie zgłosiły się osoby kwalifikujące się do pobytu w Domu Weterana funkcjonującym jako zakład opiekuńczo-leczniczy”*⁷⁹.

W ustawie jednocześnie wprowadzono przepis⁸⁰ przyznający pierwszeństwo w umieszczeniu w Domu Weterana dla weteranów i weteranów poszkodowanych szczególnie zasłużonych z tytułu działalności na rzecz suwerennej i demokratycznej Rzeczypospolitej Polskiej lub odznaczonych Orderem Wojennym Virtuti Militari⁸¹ albo Orderem Krzyża Wojskowego⁸².

Weteranom poszkodowanym, których ustalony uszczerbek na zdrowiu wynosi co najmniej 30%, przyznano uprawnienia do udziału w 14-dniowych bezpłatnych turnusach readaptacyjno-kondycyjnych. W ich toku przewidziane są zajęcia sportowo-rekreacyjne, warsztaty psychologiczne oraz zabiegi rehabilitacyjne. W turnusie readaptacyjno-kondycyjnym wraz z weteranem poszkodowanym może bezpłatnie uczestniczyć pełnoletni najbliższy członek rodziny⁸³.

Przewidziano również turnusy leczniczo-profilaktyczne dla żołnierzy zawodowych WP⁸⁴, funkcjonariuszy Policji⁸⁵, Straży Granicznej⁸⁶, ABW, AW⁸⁷, Państwowej Straży

⁷⁸ Art. 1 pkt. 1 lit. e) n.u.w.dz dotyczy art. 4 pkt. 20 u.w.dz. tj.

⁷⁹ Uzasadnienie do projektu ustawy z dnia 19 lipca 2019 r.

⁸⁰ Art. 1 pkt 10 lit. b) (według chronologii aktu prawnego ta jednostka redakcyjna tekstu zgodnie z wymogiem ciągłości numeracji powinna stanowić pkt 11 lit. b) dotyczy wprowadzenia art. 24 ust. 1a.u.w.dz. tj.

⁸¹ Zgodnie z art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 16 października 1992 r. o *orderach i odznaczeniach* (tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 25, ze zm.), ustanowiony w roku 1792, a zatwierdzony Konstytucją Sejmu Rzeczypospolitej z dnia 23 listopada 1793 r. i przywrócony przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ustawą z dnia 1 sierpnia 1919 r. Order **Wojenny Virtuti Militari jest nagrodą za wybitne czyny wojenne** połączone z wyjątkową ofiarnością i odwagą. Natomiast w myśl art. 6 ust. 1 order i odznaczenia wojenne są nadawane tylko w czasie wojny lub nie później niż przez pięć lat od jej zakończenia.

⁸² Na podstawie art. 12a ust. 1 ustawy o *orderach i odznaczeniach* Order Krzyża Wojskowego jest nagrodą za wybitne czyny bojowe połączone z wyjątkową ofiarnością i odwagą w czasie działań bojowych przeciwko aktom terroryzmu w kraju lub podczas użycia Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa **w czasie pokoju**.

⁸³ Art. 1 pkt 15 n.u.w.dz. dotyczy art. 29a. u.w.dz. tj. Przepis wchodzi w życie 11 marca 2020 r.

⁸⁴ Art. 11 pkt 2 lit. b) i c) n.u.w.dz.

⁸⁵ Art. 2 pkt 3 n.u.w.dz.

⁸⁶ Art. 3 pkt 3 n.u.w.dz.

Pożarnej⁸⁸, Służby Ochrony Państwa⁸⁹, Służby Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służby Wywiadu Wojskowego⁹⁰. Przesłankami do skierowania na turnusy mają być odniesione rany, kontuzje, urazy psychiczne lub schorzenia. Turnusy te obejmują działania leczniczo-rehabilitacyjne i profilaktykę zdrowotną, w tym profilaktykę psychologiczną. Skierowanie na 14-dniowy turnus ma wynikać ze wskazań lekarza. Uczestnicy misji po powrocie do kraju podlegają bowiem bezpłatnym badaniom lekarskim i psychologicznym. Pełne koszty uczestnictwa w turnusie leczniczo-profilaktycznym pokrywa budżet państwa, natomiast pełnoletni, najbliższy członek rodziny ponosi 50% kosztów uczestnictwa.

Podobnie pracownicy wykonujący w ramach misji zadania poza granicami państwa w przypadku odniesienia ran, kontuzji, urazu psychicznego lub schorzenia lub ze względu na stan psychofizyczny po powrocie do kraju mogą być skierowani, zgodnie ze wskazaniem lekarza, na bezpłatny turnus leczniczo-profilaktyczny wraz z pełnoletnim najbliższym członkiem rodziny, którego 50% kosztów pobytu będzie pokrywał resort obrony narodowej⁹¹.

Wobec weterana poszkodowanego-żołnierza, którego ustalony uszczerbek na zdrowiu wynosi co najmniej 30% rozszerzono prawo do uzyskania pomocy finansowej na naukę. Ma on prawo do uzyskania pomocy finansowej na dwie formy kształcenia wskazane w ww. ustawie⁹². Inni weterani poszkodowani nie uzyskali takiego uprawnienia, zachowując prawo do jednej formy kształcenia.

Wszystkim weteranom poszkodowanym przyznano prawo do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego. Dotychczas posiadali je weterani poszkodowani pobierający rentę inwalidzką z tytułu urazów lub chorób powstałych w związku z udziałem w działaniach poza granicami państwa⁹³.

Weteranom i weteranom poszkodowanym przyznano prawo do bezpłatnego korzystania z hali sportowej, siłowni i pływalni będących w zasobie jednostek samorządu terytorialnego za okazaniem legitymacji weterana lub weterana poszkodowanego⁹⁴. Weterani ci zostali również zwolnieni z opłat za wstęp do muzeów państwowych⁹⁵. Zdaniem projektodawcy, przyznanie powyższego uprawnienia weteranom oraz weteranom

---

⁸⁷ Art. 10 n.u.w.dz.

⁸⁸ Art. 5 pkt. 1 n.u.w.dz.

⁸⁹ Art. 14 pkt. 1 n.u.w.dz.

⁹⁰ Art. 13 pkt. 1 n.u.w.dz.

⁹¹ Art. 9 n.u.w.dz.

⁹² Art. 1 pkt. 12 n.u.w.dz.dot. wprowadzenia art. 26. ust. 1a u.w.dz. tj.

⁹³ Art. 1 pkt 16 lit. a) n.u.w.dz. dotyczący zmiany art. 30 ust. 1 u.w.dz. tj.

⁹⁴ Art. 1 pkt. 17 n.u.w.dz. dotyczący wprowadzenia art. 30a. ust 1 i 2 u.w.dz. tj.

⁹⁵ Art. 8 n.u.w.dz. dotyczący wprowadzenia art. 10 w ust. 3b w pkt 6 ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 917, ze zm.

poszkodowanym ma na celu ułatwienie dostępu do obiektów muzealnych oraz zgromadzonych w nich dóbr kultury i nauki, a także krzewienie polskiej kultury i tradycji wśród tej szczególnie ważnej oraz zasłużonej grupy społecznej⁹⁶.

Weteranom: żołnierzom, funkcjonariuszom Służby Kontrwywiadu Wojskowego (SKW) i Służby Wywiadu (SW) oraz weteranom poszkodowanym: żołnierzom, funkcjonariuszom SKW i SW zamieszkałym w miejscowości innej niż miejscowość, w której położony jest internat lub kwatera internatowa zapewniono możliwość skorzystania z miejsca zakwaterowania będącego w zasobach Agencji Mienia Wojskowego wraz z możliwością zakwaterowania opiekuna pod warunkiem zaspokojenia w pierwszej kolejności potrzeb żołnierzy⁹⁷.

W nowelizacji zachowano przepis stanowiący o 5-dniowym dodatkowym urlopie wypoczynkowym przysługującym weteranowi i weteranowi poszkodowanemu pozostającym w stosunku pracy. Jednocześnie uszczegółowiono zasady jego wykorzystania w roku kalendarzowym, w którym on przysługuje pod rygorem utraty ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop. W przypadku zatrudnienia w niepełnym wymiarze czasu pracy wymiar dodatkowego urlopu będzie ustalany proporcjonalnie do wymiaru czasu pracy. Założeniem projektodawcy dodatkowy okres wypoczynku ma służyć polepszeniu stanu zdrowia i relacji rodzinnych, a w skrajnych przypadkach zniwelowaniu przeżyć traumatycznych⁹⁸.

W nowelizacji dodatkowy coroczny płatny urlop wypoczynkowy w wymiarze 5 dni roboczych przyznano weteranom poszkodowanym pozostającym w służbie. Odpowiednie zapisy wprowadzono do ustaw pragmatycznych. Równolegle jednak wprowadzono przepis stanowiący, że prawo do tego 5-dniowego urlopu dodatkowego nie przysługuje weteranowi poszkodowanemu uprawnionemu do urlopu wypoczynkowego i urlopów dodatkowych w wymiarze przekraczającym 26 dni roboczych⁹⁹, a w przypadku funkcjonariuszy Straży

⁹⁶ Uzasadnienie do projektu ustawy z dnia 19 lipca 2019 r.

⁹⁷ Art. 7 n.u.w.dz. dotyczy wprowadzenia art. 51 ust.1 pkt 4, ust. 1b i ust. 3a w ustawie z dnia 22 czerwca 1995 r. *o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej*, Dz. U. z 2018 r. poz. 2356, (obowiązuje od dnia 11 marca 2020 r.).

⁹⁸ Uzasadnienie do projektu ustawy z dnia 19 lipca 2019 r.

⁹⁹ Art. 62 ust. 1b ustawy z dnia 11 września 2003 r. *o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych*, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 330, ze zm., art. 59a ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. *o służbie funkcjonariuszy Służby Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służby Wywiadu Wojskowego*, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 1529, ze zm., art. 83a. ust. 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. *o Policji*, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 161, ze zm., art. 87a ust. 2 ustawy z dnia 12 października 1990 r. *o Straży Granicznej*, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 147, ze zm., art. 71aa ust. 2 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. *o Państwowej Straży Pożarnej*, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 1499, ze zm., art. 98a ust. 2 ustawy z dnia 24 maja 2002 r. *o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu*, tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 2387, ze zm., art. 158a ust. 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. *o Służbie Ochrony Państwa*, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 828, ze zm.

Granicznej w wymiarze przekraczającym 30 dni kalendarzowych¹⁰⁰. We wszystkich tych służbach urlop wypoczynkowy wynosi 26 dni, a w Straży Granicznej 30 dni kalendarzowych¹⁰¹. Limit ten nadto jest podwyższany o urlopy dodatkowe z tytułu pełnienia służby w warunkach szkodliwych dla zdrowia czy wysługi lat. Może to oznaczać, że weterani poszkodowani z mocy prawa nie będą mogli wykorzystać przyznanego im urlopu dodatkowego.

Szefowi AW przyznano upoważnienie do przyznawania statusu weterana lub weterana poszkodowanego funkcjonariuszom AW jako organowi właściwemu w sprawach funkcjonariuszy AW; w miejsce szefa ABW, który dotychczas podejmował decyzje dotyczące pomocy dla funkcjonariuszy AW¹⁰².

VI. Uwagi *de lege lata* i *de lege ferenda*

Dostrzeżona w 2010 r. potrzeba udzielenia dodatkowej pomocy uczestnikom misji pokojowych w sferach: zdrowotnej, w tym wsparcia psychologicznego, pomocy w podniesieniu kwalifikacji zawodowych, czy też przyznania dodatkowego wsparcia finansowego, często koniecznego na zakup drogich leków lub specjalistycznego sprzętu inwalidzkiego, zaowocowała ustawą z dnia 19 sierpnia 2011 r. *o weteranach działań poza granicami państwa*. W ustawie osobom tym nadano status weteranów, przyznano im różnorodne świadczenia i przyjęto środki do ich uhonorowania. **Wypełniono tym samym zobowiązanie zapewnienia specjalnej opieki państwa nad weteranami zawarte w art. 19 Konstytucji RP**¹⁰³. Przyznane uprawnienia nie przekroczyły granic nakazu urzeczywistniania zasady sprawiedliwości społecznej wynikającej z przyjętego kryterium stosowania specjalnej opieki państwa nad weteranami.

¹⁰⁰ Art. 86 ust. 1 ustawy z dnia 12 października 1990 r. *o Straży Granicznej*, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 147, ze zm.

¹⁰¹ Art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2003 r. *o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych*, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 330, ze zm., art. 55 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. *o służbie funkcjonariuszy Służby Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służby Wywiadu Wojskowego*, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 1529, ze zm., art. 151 ust. 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. *o Służbie Ochrony Państwa*, tj. Dz. U. z 2019 r., poz. 828, ze zm., art. 86 ust. 1 ustawy z dnia 12 października 1990 r. *o Straży Granicznej*, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 147, ze zm., art. 71 ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. *o Państwowej Straży Pożarnej*, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 1499, ze zm., art. 95 ust. 1 ustawy z dnia 24 maja 2002 r. *o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu*, Dz. U. z 2018 r. poz. 2387, ze zm.

¹⁰² Opinia do ustawy *o zmianie ustawy o weteranach działań poza granicami państwa oraz niektórych innych ustaw*, Biuro Legislacyjne Senatu RP (Druk nr 1245).

¹⁰³ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483, ze zm.

Przyjęta w ustawie regulacja miała nowatorski charakter. Nie wpisywała się w dotychczasowy system „ustawodawstwa kombatanckiego” bazującego na tej samej normie konstytucyjnej specjalnej opieki państwa nad weteranami. Ustawa nie była wolna od wad. Na przyjęte w niej rozwiązania cieniem kładł się ówczesny stan finansów państwa wychodzącego z kryzysu gospodarczego.

Można zatem było oczekiwać, że w dobie koniunktury gospodarczej, wyraz troski państwa o weteranów po zgromadzonych przez kilka lat doświadczeniach krajowych w powiązaniu z oceną dorobku regulacji funkcjonujących w innych krajach zaowocuje systemowym rozwiązaniem prawnym spełniającym konstytucyjne wymogi zapewnienia specjalnej opieki państwa nad weteranami i to w warunkach zachowania wymogu sprawiedliwości wobec podmiotów znajdujących się w tej samej sytuacji faktycznej. Można też było oczekiwać wsparcia tych regulacji adekwatnym nakładem finansowym.

W eklektycznej nowelizacji ustawy o weteranach utrwalono przyjęte uprzednio rozwiązania, poszerzono rozproszenie kompetencyjne na kolejne organy państwa, wprowadzono nieuzasadnione różnicowanie weteranów w obszarze przyznanych im uprawnień i wynikających z tego świadczeń finansowych. Pomimo deklarowanych szczytnych intencji, o faktycznej skali wsparcia finansowego weteranów mogą świadczyć projektowane roczne nakłady w łącznej wysokości kilkunastu milionów PLN „spowodowane przyznaniem weteranom i weteranom poszkodowanym dodatkowych uprawnień i świadczeń”. **Na niewielką skalę nakładów** wskazuje zapis przewidujący, że: „zostaną pokryte z budżetu państwa w ramach limitu wydatków poszczególnych dysponentów części budżetowych, zaplanowanych na dany rok, bez konieczności ich dodatkowego zwiększania”. Część istotnych nakładów ma pochodzić z dochodów jednostek samorządu terytorialnego. Projektodawcy przyznali równocześnie, że „obecnie niemożliwe jest dokładne oszacowanie łącznych skutków finansowych z tytułu wdrożenia zmian (...)”¹⁰⁴.

▪ Wady redakcyjne nowelizacji

Nowelizacja objęła nie tylko ustawę o weteranach, ale również 12 innych ustaw¹⁰⁵, w tym wszystkie ustawy pragmatyczne służb mundurowych. **Nie uniknięto wad redakcyjnych.**

¹⁰⁴ Uzasadnienie do projektu ustawy z dnia 19 lipca 2019 r.

¹⁰⁵ Niniejszą ustawą zmieniono: ustawę z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, ustawę z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej, ustawę z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawę z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej, ustawę z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, ustawę z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach,

Tak np. w art. 1 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. *o zmianie ustawy o weteranach działań poza granicami państwa oraz niektórych innych ustaw* zamieszczono po pkt 9) dwa punkty o tej samej numeracji – 10). Pierwszy z nich dotyczył nowelizacji art. 23 odnośnie do korzystania poza kolejnością z bezpłatnej pomocy psychologicznej, a drugi: nowelizacji art. 24 dotyczącej prawa do umieszczenia poza kolejnością w Domu Weterana.

W tymże art. 24 ust. 1 znowelizowanej ustawy, określając zasady odpłatnego pobytu, dokonano odesłania¹⁰⁶ do nieistniejącego art. 25 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. *o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych*, bowiem przepis ten został uchylony przez art. 1 pkt 3 ustawy z dnia 10 października 2014 r. *o zmianie ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz niektórych innych ustaw*¹⁰⁷ i utracił moc z dniem 15 listopada 2014 r.

Na sceptyczne uwagi zasługuje tryb publikacji ustawy przyjętej przez Sejm RP w dniu 19 lipca 2019 r. *o zmianie ustawy o weteranach działań poza granicami państwa oraz niektórych innych ustaw*. Mimo, że ustawa ta została podpisana przez prezydenta w dniu 14 sierpnia 2019 r., opublikowana została dopiero dnia 10 września 2019 r.¹⁰⁸. **Naruszono tym samym treść art. 3 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. *o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych* nakazującego niezwłoczne ogłaszanie aktów normatywnych**¹⁰⁹.

Pomimo zdefiniowania w art. 2 ustawy pojęcia „weterana” jako osoby, która brała udział, na podstawie skierowania, w działaniach poza granicami państwa, co jednoznacznie wskazuje, że wszystkie przywoływane w ustawie podgrupy tej kategorii zawierają się w terminie „weteran”, tak np. weteran-żołnierz, weteran poszkodowany-żołnierz, weteran

---

ustawę z dnia 17 grudnia 1998 r. *o zasadach użycia lub pobytu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa*, ustawę z dnia 24 maja 2002 r. *o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu*, ustawę z dnia 11 września 2003 r. *o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych*, ustawę z dnia 27 sierpnia 2004 r. *o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych*, ustawę z dnia 9 czerwca 2006 r. *o służbie funkcjonariuszy Służby Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służby Wywiadu Wojskowego* oraz ustawę z dnia 8 grudnia 2017 r. *o Służbie Ochrony Państwa*.

¹⁰⁶ „§ 157. Nie odsyła się do przepisów, które już zawierają odesłania”. Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej”, Dz. U. z 2002 r. Nr 100, poz. 908.

¹⁰⁷ Dz. U. z 2014 r. poz. 1491.

¹⁰⁸ Dz. U. z 2019 r. poz. 1726. Część przepisów weszła w życie 11 października 2019 r., a pozostałe po półrocznym okresie *vacatio legis*, art. 20 n.u.w.dz.

¹⁰⁹ Ustawa z dnia 20 lipca 2000 r. *o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych*, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 1461. Zdaniem Grzegorza Wierczyńskiego, przepis art. 3 zakazuje dopuszczania się jakiegokolwiek (nawet „uzasadnionej”) zwłoki w ogłaszaniu aktów normatywnych. W orzecznictwie sądów administracyjnych przyjmuje się, że „niezwłocznie” oznacza w omawianym przypadku „natychmiast” (G. Wierczyński, *Komentarz do ustawy o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych*, [w:] *Redagowanie i ogłaszanie aktów normatywnych. Komentarz*, wyd. II, WK 2016, Teza 1 komentarza do art. 3).

funkcjonariusz, weteran poszkodowany-funkcjonariusz, weteran-poszkodowany w działaniach poza granicami państwa, weteran poszkodowany-żołnierz, którego ustalony uszczerbek na zdrowiu wynosi co najmniej 30%, weteran poszkodowany Policji zwolniony ze służby itp., **w nowelizacji wielokrotnie użyto zdublowania tych terminów**, np.: art. 18 ust. 2 nadano brzmienie: „Prezes Rady Ministrów może nadać weteranowi-funkcjonariuszowi ABW, weteranowi poszkodowanemu-funkcjonariuszowi ABW, weteranowi-funkcjonariuszowi AW i weteranowi poszkodowanemu-funkcjonariuszowi AW (...)”, „(...) odznakę honorową „Za zasługi w zapewnianiu bezpieczeństwa państwa poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej””. Przepis ten oznacza, że Prezes Rady Ministrów posiada kompetencję do nadania odznaki weteranom funkcjonariuszom ABW i AW, a dla określenia tego stanu prawnego nie zachodzi potrzeba wyszczególniania wszystkich podkategorii uprawnionych¹¹⁰. **Reduplikacji pojęć mogło zapobiec wyczerpujące unormowanie w przepisach ogólnych ustawy.**

Jednocześnie w ustawie poświęconej weteranom i przesycionej wariantami terminologii związanej z pojęciem „weterana” zawarto przepis art. 12 stanowiący o odpowiednim stosowaniu przepisów ustawy dotyczących „żołnierzy” wobec pracowników jednostek wojskowych, a przepisów ustawy dotyczących funkcjonariuszy odpowiednio do pracowników Policji, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Służby Ochrony Państwa i Państwowej Straży Pożarnej. Należy zauważyć, że **w ustawach pragmatycznych dla części tych służb nie przewidziano skierowania pracowników cywilnych na zagraniczne misje, co wydatnie ogranicza ich możliwości uzyskania statusu weterana**¹¹¹.

▪ Konstytucyjna zasada równości a uprawnienia weteranów

Konstytucyjna zasada równości wobec prawa, wyrażona m.in. w art. 32 polega na tym, że osoby znajdujące się w takiej samej sytuacji, charakteryzujące się w równym stopniu daną cechą istotną (relevantną), mają być traktowane tak samo, bez zróżnicowań zarówno

¹¹⁰ Podobnie: „Art. 20 ust. 1. Weteran i weteran poszkodowany ma prawo do zwrotu kosztów przejazdu (...)”, „Art. 21 ust. 1. Zmarłemu weteranowi-żołnierzowi i zmarłemu weteranowi poszkodowanemu-żołnierzowi przysługuje wojskowa asysta honorowa (...)”, „Art. 21 ust. 2. Zmarłemu weteranowi-funkcjonariuszowi, weteranowi-funkcjonariuszowi ABW, weteranowi-funkcjonariuszowi AW, zmarłemu weteranowi poszkodowanemu-funkcjonariuszowi, zmarłemu weteranowi poszkodowanemu-funkcjonariuszowi ABW oraz zmarłemu weteranowi poszkodowanemu-funkcjonariuszowi AW przysługuje asysta honorowa (...)”, „Art. 35 ust. 1. Weteranowi oraz weteranowi poszkodowanemu pozostającym w stosunku pracy przysługuje dodatkowy urlop wypoczynkowy w wymiarze 5 dni w roku kalendarzowym”, itp.

¹¹¹ „Art. 145c ust. 1. W skład kontyngentu policyjnego mogą wchodzić pracownicy Policji.”, ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 161, ze zm., „Art. 147f ust. 1. W skład kontyngentu mogą wchodzić pracownicy Straży Granicznej.” Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 147, ze zm.

dyskryminujących, jak i faworyzujących¹¹². Pomimo konstytucyjnego wymogu specjalnego, a tym samym odmiennego traktowania weteranów, **w znowelizowanej ustawie pogłębiono zróżnicowanie w ramach tej grupy osobowej obywateli RP.**

Wyasygnowano fundusze na zapomogi dla części weteranów, którzy ukończyli 65. rok życia i weteranów poszkodowanych, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialnej. Zapomogi te przewidziano jedynie dla weteranów-żołnierzy i weteranów poszkodowanych-żołnierzy oraz dla weteranów-funkcjonariuszy ABW lub AW i weteranów poszkodowanych-funkcjonariuszy ABW lub AW¹¹³. **W ustawie odmiennie potraktowano weteranów funkcjonariuszy i weteranów poszkodowanych-funkcjonariuszy Policji, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, dla których nie przewidziano adekwatnych zapomóg finansowych.**

Tylko weteranom-żołnierzom będącym żołnierzami rezerwy lub w stanie spoczynku przysługuje zwrot kosztów przejazdu i zakwaterowania, poniesionych w związku z udziałem w uroczystościach organizowanych przez ministra obrony narodowej lub dowódców jednostek wojskowych.

W przypadku finansowania przez Państwo kosztów podnoszenia kwalifikacji tylko weteranom poszkodowanym-żołnierzom; zagwarantowano refundację kosztów przejazdów z miejsca zamieszkania do szkoły lub uczelni i z powrotem, a także zakwaterowania w miejscowości, w której pobierają naukę lub odbywają studia. **Ustawa nie przewidziała dla weteranów poszkodowanych: Policji, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego zwolnionych ze służby finansowania kosztów przejazdów z miejsca zamieszkania do szkoły lub uczelni i z powrotem, a także zakwaterowania w miejscowości, w której pobierają naukę lub odbywają studia.**

Weteranowi poszkodowanemu-żołnierzowi o uszczerbku na zdrowiu co najmniej 30% rozszerzono prawo do uzyskania pomocy finansowej na dwie formy kształcenia wskazane w ww. ustawie. **Inni weterani poszkodowani nie uzyskali takiego uprawnienia, zachowując prawo do jednej formy kształcenia.**

Nadanie statusu weteranów wszystkim uczestnikom działań poza granicami państwa, a nie jedynie tym, którzy jako kombataneci uprawnieni są do brania udziału w konflikcie zbrojnym mogło wpłynąć na nieuzasadnione różnicowanie uprawnień

¹¹² Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 marca 1988 r. U 7/87, OTK 1988/1/1.

¹¹³ Art. 1 pkt 18 n.u.w.dz. dotyczy zmiany art. 31 ust. 1 pkt 1 u.w.dz. tj. i art. 1 pkt 19 n.u.w.dz. dotyczy zmiany art. 32 u.w.dz. tj.

uczestników. Do odznaki „*Za Rany i Kontuzje*” jako odznaki wojskowej **nie** zakwalifikowano innych uczestników misji, pomimo odnoszenia ran lub kontuzji będących uszczerbkiem na zdrowiu w związku z działaniami bojowymi pozostającymi w bezpośrednim związku z wykonywaniem zadań¹¹⁴. Odznakę „*Za Rany i Kontuzje*” mogą otrzymać jedynie żołnierze i funkcjonariusze SKW i SW.

Osoby, które za wybitne czyny bojowe połączone z wyjątkową ofiarnością i odwagą, w misjach pokojowych, stabilizacyjnych, policyjnych, ratowniczych, itp. zostały nagrodzone Orderem Krzyża Wojskowego otrzymały pierwszeństwo w umieszczeniu w Domu Weterana. W tym samym przepisie ustawy uprawnienie to przyznano kawalerom Orderu Wojennego *Virtuti Militari*. **Odznaczenie to stanowi nagrodę za wybitne czyny wojenne i tym samym nie może być przyznane za działania na misji.** Kawalerowie Orderu Wojennego przynależą do Korpusu Weteranów walk o Niepodległość Rzeczypospolitej Polskiej¹¹⁵, których uprawnienia określa ustawa z dnia 24 stycznia 1991 r. *o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego*¹¹⁶. **Nowelizowana ustawa nie jest bowiem całościową ustawą o weteranach, a więc regulującą specjalną opiekę państwa nad weteranami konfliktów zbrojnych, a jedynie aktem prawnym dotyczącym weteranów działań poza granicami państwa.**

▪ Urlopy

W opracowaniu zawierającym Ocenę finansowych skutków przyznania weteranom dodatkowych 5 dni urlopu, zawartej w uzasadnieniu do projektu nowelizującego ustawę o *weteranach* **nie zamieszczono żadnej kalkulacji kosztów budżetowych, pomimo nadania tego uprawnienia licznej rzeszy weteranów.** Stwierdzono nawet, że „*projekt nie wpływa na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców*”¹¹⁷. **Okoliczność ta może wynikać nie tyle z przeoczenia tego wymogu spoczywającego na autorach projektu ustawy, ale przypuszczalnie wskazuje na iluzoryczność przyznanego uprawnienia, ewentualnie rzadkość jego zastosowania w praktyce.** Obszernymi zapisami ustawy nowelizującej wprowadzono do ustaw pragmatycznych uczestników misji ów

¹¹⁴ Bohater z Afganistanu nie dostanie orderu. Przez opieszałość, „Rzeczpospolita” z dnia 25 września 2019 r. <<https://www.rp.pl/Wojско/190929577-Bohater-z-Afganistanu-nie-dostanie-orderu-Przez-opieszalosc.html>>; dostęp: 20.01.2020 r.

¹¹⁵ Ustawa z dnia 14 marca 2014 r. o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, Dz. U. z 2014 r. poz. 496.

¹¹⁶ Ustawa z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 276, ze zm.

¹¹⁷ Uzasadnienie do projektu ustawy z dnia 19 lipca 2019 r.

przywilej, obwarowując go jednocześnie zastrzeżeniem, że prawo do urlopu dodatkowego nie przysługuje weteranowi poszkodowanemu uprawnionemu do urlopu wypoczynkowego i urlopów dodatkowych w wymiarze przekraczającym 26 dni roboczych, a w przypadku funkcjonariuszy Straży Granicznej w wymiarze przekraczającym 30 dni kalendarzowych. **Jednak we wszystkich tych służbach urlop wypoczynkowy wynosi 26 dni, a w Straży Granicznej 30 dni kalendarzowych.**

Podobnie rzecz się ma z weteranami pozostającymi poza służbą. Weteranowi oraz weteranowi poszkodowanemu pozostającym w stosunku pracy przyznano dodatkowy urlop wypoczynkowy także w wymiarze 5 dni w roku kalendarzowym, o ile przysługujący im urlop wypoczynkowy nie przekracza 26 dni urlopu wypoczynkowego w roku kalendarzowym. Godzi się wskazać na fakt, iż weteranowi poszkodowanemu w obowiązującym stanie prawnym na podstawie art. 19 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. *o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych* jako **pracownikowi** o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności przysługuje dodatkowy urlop wypoczynkowy w wymiarze 10 dni roboczych w roku kalendarzowym, o ile nie przysługuje mu prawo do urlopu wypoczynkowego w wymiarze przekraczającym 26 dni roboczych lub do urlopu dodatkowego na podstawie odrębnych przepisów¹¹⁸.

W przypadku pozostałych weteranów będących w stosunku pracy zastosowanie znajduje Kodeks pracy, który przyznaje pracownikowi prawo do corocznego, nieprzerwanego, płatnego urlopu wypoczynkowego w minimalnym wymiarze 20 dni. **Po doliczeniu dodatkowych dni urlopu z tytułu posiadanego wykształcenia pracownika i stażu pracy w zdecydowanej większości przypadków weterani uzyskują prawo do 26 dni urlopu wypoczynkowego**¹¹⁹. Wymiar ten może być wyższy i wynikać z ustalonego korzystniej dla pracownika w układzie zbiorowym pracy lub w umowie o pracę¹²⁰.

W miejsce tak konstruowanych „uprawnień” można by wprowadzić zasilek dla osób opiekujących się na co dzień weteranami, niezdolnymi do samodzielnego funkcjonowania i potrzebującymi stałej pomocy. Byłby to nieopodatkowany, wypłacany raz w roku (ewentualnie miesięcznie według wniosku uprawnionego) zasilek w kwocie dwunastokrotności najniższej emerytury określanej w myśl definicji zawartej w art. 4 ust. 19 u.w.dz., osobie opiekującej się niepełnosprawnym weteranem (małżonek, dzieci,

¹¹⁸ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. *o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych*, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 1172, ze zm.

¹¹⁹ Art. 152 § 1, art. 154 § 1 ust. 1 i 2, art. 154¹ § 1, art. 155 § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeksu pracy, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 1040.

¹²⁰ K. Jaśkowski, E. Maniewska, *Komentarz aktualizowany do Kodeksu pracy, Art. 154, Art. 154(1), Art. 154(2), Art. 155, teza 1.2*, LEX/el. 2019

rodzeństwo, konkubent). Co istotne pomoc ta byłaby świadczona w domu, stanowiąc finansowe wsparcie dla gospodarstwa domowego, pokrycia kosztów transportu weterana do placówek opieki zdrowotnej czy miejsc rekreacji. Funkcjonujący w systemie prawnym zasiłek opiekuńczy nie przystaje do oczekiwań i potrzeb weteranów poszkodowanych i ich najbliższych, łączących często pracę i własne życie z opieką nad okaleczonym weteranem¹²¹.

▪ Wnioskowanie o status weterana

Projektodawcy ustawy *o weteranach* uzależnili przyznanie statusu weterana od złożenia pisemnego wniosku przez uczestnika misji o wydanie decyzji administracyjnej. Zobligowali go do przedstawienia zaświadczenia wydanego przez odpowiedni dla żołnierza i funkcjonariusza organ, zawierającego imię i nazwisko, numer PESEL, nazwę i rodzaj działania poza granicami państwa, okres uczestnictwa, wskazanie zajmowanego stanowiska służbowego lub pełnionej funkcji, zaświadczenia z Krajowego Rejestru Karnego. W odniesieniu do weterana poszkodowanego poza dokumentami wskazanymi dla weterana wymagane są dodatkowo – protokół powypadkowy lub w przypadku choroby orzeczenie właściwej komisji lekarskiej o związku choroby z udziałem w działaniach poza granicami państwa oraz decyzja o przyznaniu świadczeń odszkodowawczych albo prawomocny wyrok sądu zasądzający odszkodowanie.

Wszelkimi danymi niezbędnymi do wydania stosownej decyzji administracyjnej o przyznaniu statusu weterana i weterana poszkodowanego dysponują odpowiednie organy Państwa. Dane osobowe żołnierzy wraz ze szczegółowym opisem przebiegu służby wojskowej znajdują się w dyspozycji przełożonych, a dane żołnierzy zwolnionych ze służby wojskowej zgromadzone są w ich teczkach personalnych zmagazynowanych w Wojskowym Biurze Historycznym i archiwach podległych¹²², z kolei akta funkcjonariuszy w innych

---

¹²¹ M. Paluszkiewicz-Misiaczek, prezentując kanadyjski system opieki nad weteranami, omawia objęcie w 1991 r. weteranów misji pokojowych o znacznym stopniu niepełnosprawności, utrudniającym lub uniemożliwiającym im samodzielne funkcjonowanie, wieloaspektowymi formami opieki, wśród których wskazuje na asygnowanie weteranom funduszy umożliwiających **zatrudnienie asystenta osoby niepełnosprawnej**. Omawiając zalety tej formy opieki nad weteranami, wskazuje, że **system ten okazał się wielokrotnie tańszy od kosztów utrzymania weterana w zakładzie opiekuńczo-leczniczym** (M. Paluszkiewicz-Misiaczek, *Szacunek i wsparcie kanadyjski system opieki nad weteranami*, Księgarnia Akademicka, Kraków 2015, s. 111-112).

¹²² Na podstawie § 1 rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 24 marca 2017 r. *zmieniającego rozporządzenie w sprawie ewidencji wojskowej żołnierzy zawodowych* (Dz. U. z 2017 r. poz. 739) te czki akt personalnych przechowywane w Departamencie Kadr MON i w WKU przekazano do Wojskowego Biura Historycznego.

archiwach wyodrębnionych¹²³. Tylko niewielka część tych danych, powstałych po zwolnieniu żołnierza ze służby może pozostawać poza dyspozycją organów, które to **z urzędu winny nadawać status weterana, a w przypadku weterana poszkodowanego, o ile zajdzie taka konieczność, organ ten winien zwrócić się o uzupełnienie danych pozwalających na zwiększenie jego uprawnień do właściwych archiwów wojskowych, wojewódzkich sztabów wojskowych lub komisji lekarskich**. Tożsamo kształtuje się sytuacja innych funkcjonariuszy uczestniczących w misjach. Uczestnicy misji powracający do kraju po zakończeniu służby poza granicami państwa podlegają bezpłatnym badaniom lekarskim i psychologicznym. Zgodnie z pragmatyka służbową, żołnierzy zawodowych kieruje się z urzędu do wojskowej komisji lekarskiej przed skierowaniem do pełnienia zawodowej służby wojskowej poza granicami państwa oraz po powrocie do kraju¹²⁴. Od orzeczenia Rejonowej Wojskowej Komisji Lekarskiej przysługuje odwołanie do Centralnej Wojskowej Komisji Lekarskiej (CWKL) w Warszawie¹²⁵. Na orzeczenie CWKL służy skarga w trybie administracyjnym do sądu sprawującego wymiar sprawiedliwości przez kontrolę zgodności z prawem działalności administracji publicznej.

Zatem status weterana, w tym weterana poszkodowanego, **powinien być przyznawany z urzędu, a wszystkie czynności z tym związane spoczywać na organach państwa, w których zakresie obowiązków winno spoczywać wypracowanie i stosowanie sprawnych i szybkich procedur zapewniających przyznawanie tego statusu**.

Sądowa droga administracyjna przysługiwałaby na zaniechanie organu wydania decyzji administracyjnej czy na przewlekłość działania organu, np. **niewydania** decyzji w terminie 14 dni od powrotu z misji do kraju, tudzież niewydania takiej decyzji w oparciu o dane Wojskowego Biura Historycznego czy inne archiwa wyodrębnione w terminie 6 miesięcy od wejścia ustawy w życie. Nadawanie statusu weterana poszkodowanego następowałoby w terminie 30 dni od wydania prawomocnego orzeczenia przez właściwą komisję lekarską określającą stopień uszczerbku na zdrowiu, choroby nabytej podczas wykonywania zadań lub obowiązków służbowych w ramach działań poza granicami państwa,

¹²³ Art. 17 ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. *o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach*, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 553.

¹²⁴ Art. 5 ust 3 pkt 5, art. 67 ust. 4 i 5 ustawy z dnia 11 września 2003 r. *o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych*, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 330.

¹²⁵ § 24 pkt 4 i § 26 rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 8 sierpnia 2003 r. *w sprawie ustalania stopnia uszczerbku na zdrowiu oraz związku śmierci żołnierzy ze służbą wojskową wskutek wypadku lub choroby*, tj. Dz. U. z 2014 r. poz. 839, ze zm., § 30 pkt 1 w zw. z § 28 rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 10 stycznia 2006 r. *w sprawie orzekania o inwalidztwie żołnierzy zawodowych, żołnierzy zwolnionych z zawodowej służby wojskowej oraz emerytów i rencistów wojskowych, a także właściwości i trybu postępowania wojskowych komisji lekarskich w tych sprawach*, tj. Dz. U. z 2014 r. poz. 1078, ze zm.

wydania orzeczenia lekarza orzecznika lub komisji lekarskiej **ZUS** ustalającego uszczerbek na zdrowiu w związku z wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową wydane dla celów świadczeń z ubezpieczenia społecznego, stwierdzeniu choroby zawodowej bez wymogu przedkładania prawomocnej decyzji administracyjnej o przyznaniu świadczeń odszkodowawczych¹²⁶. Kluczowym źródłem dowodowym winien pozostawać protokół powypadkowy wykazujący doznanie uszczerbku na zdrowiu wskutek wypadku pozostającego w związku z działaniami poza granicami państwa na podstawie skierowania, podobnie jak decyzja o stwierdzeniu choroby zawodowej wykazać ma chorobę nabytą podczas wykonywania zadań lub obowiązków służbowych poza granicami państwa. A zatem rolą owego protokołu jest udokumentowanie doznania wypadku i w jego wyniku stwierdzonego przez komisję lekarską uszczerbku na zdrowiu¹²⁷.

W przypadku żołnierza świadczenia odszkodowawcze obejmują jednorazowe odszkodowanie przysługujące w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą wojskową oraz odszkodowanie za przedmioty osobistego użytku utracone, całkowicie zniszczone lub uszkodzone wskutek wypadku pozostającego w związku ze służbą wojskową. W myśl art. 8. ustawy z dnia 11 kwietnia 2003 r. *o świadczeniach odszkodowawczych przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą wojskową* świadczenia odszkodowawcze przewidziane w ustawie przysługują niezależnie od świadczeń odszkodowawczych przewidzianych dla żołnierzy pełniących służbę wojskową poza granicami państwa. Prawo do świadczenia odszkodowawczego i jego wysokość ustala, co do zasady w drodze decyzji, szef właściwego wojewódzkiego sztabu wojskowego, a odwołanie przysługuje do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych¹²⁸.

Zatem zarówno ustawa o weteranach, jak i ustawa o świadczeniach odszkodowawczych samodzielnie, na własne potrzeby, definiują krąg osób uprawnionych do świadczeń w nich określonych. Decyzje są podejmowane zgodnie z nimi przez różne podmioty, w różnych trybach oraz podlegają zaskarżeniu do różnych sądów: powszechnego i administracyjnego.

¹²⁶ Ustawa z dnia 11 kwietnia 2003 r. *o świadczeniach odszkodowawczych przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą wojskową*, tj. Dz. U. z 2017 r. poz. 1950, ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. *o świadczeniach odszkodowawczych przysługujących w razie wypadku lub choroby pozostających w związku ze służbą*, tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 1448, której zakres podmiotowy dotyczy m.in. Policji, Państwowej Straży Pożarnej, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, ABW, AW, ustawa z dnia 30 października 2002 r. *o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych*, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 1205.

¹²⁷ Wyrok NSA z dnia 7 kwietnia 2016 r., I OSK 1371/14, LEX nr 2064152.

¹²⁸ Art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 11 kwietnia 2003 r. *o świadczeniach odszkodowawczych przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą wojskową*, tj. Dz. U. z 2017 r. poz. 1950.

Definicja terminu „weterana poszkodowanego” zawarta w art. 3 u.w.dz. zasadnie wiąże doznany uszczerbek na zdrowiu wskutek wypadku z działaniami, dla realizacji których utworzono misję. **Jednak według tej definicji, uczestnik misji poza wykazaniem doznania uszczerbku na zdrowiu w szczególnych warunkach bojowych, zobligowany został nadto do podejmowania czasochłonnych czynności w celu uzyskania z tego tytułu świadczenia odszkodowawczego. Z tak ujętej definicji „weterana poszkodowanego” wyprowadzono bowiem w art. 8 ust. 4 u.w.dz. obowiązek dostarczenia dokumentów będących podstawą do ubiegania się o przyznanie statusu weterana poszkodowanego w postaci decyzji administracyjnej o przyznaniu świadczeń odszkodowawczych albo prawomocnego wyroku sądu zasądzającego odszkodowanie. Wymóg ten skutkuje odroczeniem uzyskania przez weterana poszkodowanego należnych świadczeń i nie znajduje uzasadnienia faktycznego i prawnego.**

Przyznanie jednorazowego świadczenia odszkodowawczego uczestnikowi misji w żadnej mierze nie implikuje zakwalifikowania żołnierza czy innego uczestnika, który uległ wypadkowi na misji jako weterana poszkodowanego¹²⁹.

Uzależnienie przyznania statusu weterana i weterana poszkodowanego od inicjatywy uczestnika misji stwarza sytuacje, w których uprawniony z różnorodnych przyczyn nigdy nie skorzysta z należnych mu praw, tudzież uzyska je z opóźnieniem, pokonując biurokratyczne bariery. Wskazują na to dane statystyczne po ośmioletnim okresie funkcjonowania ustawy, z których wynika, że na blisko 114 000 uczestników misji status weterana posiada jedynie 22 482 osób, w tym weterana poszkodowanego 857 osób. Pomimo tak niewielkiej liczby weteranów poszkodowanych, w uchwalonej nowelizacji weterani poszkodowani z orzeczoną uszczerbkiem na zdrowiu od 1% do 9%, **zamiast decyzji z urzędu przyznającej dodatek weterana poszkodowanego w oparciu o dane zgromadzone w zasobach organów państwa, otrzymali prawo do złożenia wniosku o tę należność.** Dodatek ten zostanie im wypłacony dopiero w terminie *„od pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie miesiąca od dnia uprawomocnienia się decyzji przyznającej dodatek”*¹³⁰.

Konsekwencją przyjęcia konstrukcji działania organów państwa z urzędu w procedurze nadawania statusu weterana **winno być wyeliminowanie z definicji „weterana” (art. 2), „weterana poszkodowanego” (art. 3) elementu uznaniowości decydenta i**

¹²⁹ Wyrok NSA z dnia 12 sierpnia 2014 r., I OSK 1135/13, LEX nr 1499810, Wyrok WSA w Warszawie z dnia 25 lutego 2019 r., II SA/Wa 1778/18, LEX nr 2731729, Wyrok WSA w Warszawie z dnia 27 lutego 2019 r., II SA/Wa 918/18, LEX nr 2731798.

¹³⁰ Art. 16 ust. 2 pkt 2 i ust. 3 pkt 2 n.u.w.dz.

odejście od trybu przypuszczającego „może być” na rzecz oznajmującego „jest”. Rolą organu wydającego decyzję dotyczącą statusu prawnego osoby, która brała udział w misji jest urzędowe potwierdzenie tego faktu w oparciu o miarodajne okoliczności bądź jego wykluczenie.

Można postulować, by dla podkreślenia wagi i rangi misji oraz uproszczenia procedury przyznawania statusu weterana każdorazowo w decyzji Prezydenta o użyciu Polskiego Kontyngentu Wojskowego poza granicami kraju lub innych decyzjach kierujących funkcjonariuszy na misje¹³¹ zawierano stwierdzenie, że uczestnikom, po powrocie do kraju przysługuje status weterana bądź też, że charakter misji nie przewiduje takiego statusu. Zapis taki o charakterze gwarancyjnym może istotnie wpłynąć na poziom zaangażowania uczestników misji pokojowej w realizację powierzonych im zadań, dając poczucie bezpieczeństwa i stabilności finansowej.

▪ Urazy niebojowe

Inny problem stanowi przyjęta w ustawie regulacja pozbawiająca uprawnień weterana poszkodowanego tych uczestników misji, którzy doznali tzw. urazów niebojowych, często w trakcie zajęć sportowych, takich jak zaprawa fizyczna, rozgrywki sportowe, a także podczas wypadków komunikacyjnych wykonywanych w czasie zadań mandatowych¹³². Wskazać należy, że zachowania te wynikają z czynności przewidzianych pragmatyką służbową na misji, a po powrocie do kraju często wpływają na jakość życia.

Wąska definicja „weterana poszkodowanego” nie kwalifikowała do tego statusu wielu osób, które doznały uszczerbku na zdrowiu w wyniku wypadku lub choroby nabytej w rejonie działania misji poza granicami państwa. **W stanowisku MON i sądów administracyjnych przyjęto zawężającą wykładnię z definicji dotyczącej „innych działań pozostających w bezpośrednim związku z wykonywaniem zadań przez żołnierza”, odstępując od wykładni**

¹³¹ Art. 145b ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 145b ust. 1 pkt 1 Rada Ministrów uchwałą postanawia o utworzeniu i likwidacji kontyngentu policyjnego misji pokojowej, natomiast na podstawie art. 145b ust. 1 pkt 2 i 3 w zw. z art. 145b ust. 1 pkt 2 minister właściwy do spraw wewnętrznych zarządzeniem postanawia o utworzeniu i likwidacji kontyngentu policyjnego do udziału w akcji zapobiegania aktom terroryzmu lub ich skutkom lub akcji ratowniczej i poszukiwawczej lub humanitarnej. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 161, Zarządzenie Nr 41 Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 1 września 2005 r. w sprawie utworzenia kontyngentu policyjnego wydzielonego do udziału w działaniach Unii Europejskiej wspierających misję Unii Afrykańskiej w Sudanie, Dz. Urz. MSWiA z 2005 r. Nr 14, poz. 53. „§ 1 ust. 3. Kontyngent będzie pozostawał poza granicami państwa od dnia 4 września 2005 r. przez okres co najmniej 6 miesięcy, nie dłużej niż jeden rok”.

¹³² M. Muzalewska, A. Truszczyńska, J. Drzał-Grabiec, *Stan zdrowia i jakość życia żołnierzy po misjach wojskowych*, „Medical Review”, nr 14 (4), 2016, s. 398.

językowej przepisu na rzecz wykładni celowościowej, w następstwie czego status weterana poszkodowanego przyznawano jedynie osobom, które doznały uszczerbku na zdrowiu w związku z wykonywaniem działań *stricte* bojowych w sytuacji bezpośredniego zagrożenia¹³³.

Równolegle w orzecznictwie sądów administracyjnych zarysował się nurt przyznawania żołnierzom statusu weterana poszkodowanego na podstawie art. 3 w zw. z art. 4 pkt 15 lit. c u.w.dz., gdy wypadek pozostający w związku z działaniami poza granicami państwa zaistniał w toku zadań związanych z misją, jednak odmiennych od normalnych, zwykłych obowiązków służbowych żołnierzy¹³⁴.

▪ Rekompensata

Przyjęta praktyka ograniczonego przyznawania statusu weterana poszkodowanego w zestawieniu z licznymi urazami doznawanymi przez uczestników misji skłania do poszukiwania mniej rygorystycznych rozwiązań mogących ograniczyć wśród uczestników misji poczucie niezaspokojenia ich roszczeń z tytułu wypadków powodujących uszczerbki na zdrowiu, a wynikających z ich udziału w działaniach poza granicami państwa.

Na tej podstawie **można rozważyć wprowadzenie odrębnego dla uczestników misji systemu jednorazowych odszkodowań – rekompensat za uszczerbek na zdrowiu doznany w trakcie pobytu poza granicami państwa, w okresie od rozpoczęcia służby do jej zakończenia i powrotu do kraju**. Podstawą do określenia uszczerbku i jego stopnia byłyby szczegółowe badania, którym poddawani są uczestnicy misji przed wyjazdem i po powrocie do kraju¹³⁵. Ustalenie faktycznego stanu zdrowia po powrocie do kraju warunkowałoby stwierdzenie istnienia przesłanek do rekompensaty, a w przypadku pogorszenia stanu zdrowia do określenia stopnia niepełnosprawności. Kwota rekompensaty za

¹³³ Wyrok WSA w Warszawie z dnia 22 marca 2013 r., II SA/Wa 1970/12, LEX nr 1321459, Wyrok WSA w Warszawie z dnia 6 grudnia 2012 r., II SA/Wa 1808/12, LEX nr 1334348, Wyrok WSA w Warszawie z dnia 21 listopada 2012 r., II SA/Wa 1473/12, Wyrok WSA w Warszawie z dnia 21 listopada 2012 r., II SA/Wa 1605/12, LEX nr 1249127, Wyrok WSA z dnia 21 listopada 2012 r., II SA/Wa 1434/12, LEX nr 1249094, Wyrok WSA w Warszawie z dnia 25 lutego 2019 r. II SA/Wa 1778/18, LEX nr 2731729.

¹³⁴ Wyrok WSA w Warszawie z dnia 26 września 2018 r., II SA/Wa 111/18, LEX nr 2737935, Wyrok NSA z dnia 12 sierpnia 2014 r., I OSK 2343/13, LEX nr 1511965 oraz Glosa do Wyroku NSA z dnia 12 sierpnia 2014 r., I OSK 2343/13, LEX/el. 2015. K. Zdun-Załęska podkreśla, że „*Jest to pierwsze rozstrzygnięcie wydane na podstawie ww. przepisów korzystne dla żołnierza pełniącego służbę poza granicami kraju i jednocześnie nadające pozytywną treść normatywną przepisowi zawartemu w art. 4 pkt 15 lit. c powołanej ustawy*”.

¹³⁵ § 8 ust. 2 rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 3 czerwca 2015 r. w sprawie orzekania o zdolności do zawodowej służby wojskowej oraz właściwości i trybu postępowania wojskowych komisji lekarskich w tych sprawach, Dz. U. z 2015 r. poz. 761., „*Żołnierza zawodowego powracającego po zakończeniu pełnienia służby poza granicami państwa kieruje się niezwłocznie po powrocie do kraju do wojskowej komisji lekarskiej, która orzekała o jego zdolności do pełnienia służby poza granicami państwa przed wyjazdem*”.

uszczerbek na zdrowiu byłaby proporcjonalna do procentowo określonego przez komisję lekarską uszczerbku na zdrowiu. Poziom niepełnosprawności byłby określany w skali od 1% do 100%. Jeden procent uszczerbku na zdrowiu odpowiadałby kwocie najniższej emerytury zgodnie z definicją zawartą w art. 4 ust. 19 u.w.dz. Rekompensata nie podlegałaby opodatkowaniu.

Aktywna służba wojskowa poza granicami kraju na rzecz utrzymania i budowania pokoju międzynarodowego naraża uczestników misji na dyskomfort będący następstwem funkcjonowania poza krajem, środowiskiem rodzinnym, w niesprzyjających warunkach klimatycznych, zdrowotnych, żywieniowych itp., a tym samym może wpłynąć na pogorszenie stanu zdrowia, zaostrzenie się wskutek służby objawów chorób, a nawet głęboki i trwały uszczerbek na zdrowiu. Pogorszenie stanu zdrowia uczestników misji pełnionej w ekstremalnych warunkach, w następstwie spektakularnego doznania uszczerbku na zdrowiu w związku z wykonywaniem działań *stricto* bojowych, stanowi jedynie część szkód zdrowotnych ponoszonych przez jej uczestników.

Przyjęcie systemu jednorazowych rekompensat dla uczestników misji w ramach ustawy o weteranach skutkowałoby „wyjęciem” ich z systemu „krajowego” jednorazowych odszkodowań regulowanego ustawą o świadczeniach odszkodowawczych przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą wojskową.

Ryzyko dla prawidłowego funkcjonowania tego mechanizmu mogłoby tkwić w prawidłowym diagnozowaniu medycznym po powrocie z misji. Natomiast przeciwdziałałoby niechęci do ujawnienia stanu zdrowia psychicznego i poddania się fachowej terapii psychologicznej i psychiatrycznej w obawie przed zwolnieniem ze służby.

Mentalnemu nastawieniu uczestników misji do ukrywania faktycznego stanu zdrowia może zapobiec wprowadzenie regulacji gwarantującej chorym i rannym uczestnikom misji, niebędącym w stanie wykonywać swoich podstawowych zadań, **pozostanie przez okres trzech lat od powrotu z misji w strukturach Sił Zbrojnych**. W tym okresie musieliby albo powrócić do wymaganego poziomu sprawności fizycznej bądź rozpocząć proces przekwalifikowania zawodowego w systemie rekonwersji. Żołnierze nierokujący powrotu do poziomu zdrowia umożliwiającego pełną gotowość do służby w okresie sześciu miesięcy przed przewidywanym zwolnieniem z Sił Zbrojnych braliby udział w programie przygotowania do doskonalenia posiadanych umiejętności lub zdobycia nowego zawodu umożliwiającego funkcjonowanie poza Siłami Zbrojnymi. System kształcenia i doskonalenia

zawodowego wynikałby z rozwiązań przyjętych wobec weteranów poszkodowanych i byłby kontynuowany po zwolnieniu ze służby wojskowej¹³⁶.

W ocenie stanu zdrowia uczestników misji należałoby zachować przepis zawarty w art. 4 ust. 15 lit. c u.w.dz. wyłączający przypadki, w których uczestnik uległ wypadkowi w wyniku nieprzestrzegania przez niego przepisów o bezpieczeństwie i higienie pracy podczas wykonywania zadań.

Stosując ten przepis, należy zachować w pamięci okoliczności ustanowienia 12 grudnia 1758 r. przez cesarzową Marię Teresę pierwszego nowoczesnego Wojskowego Orderu Marii Teresy (*Militär-Maria-Theresien-Orden*). Order nadawano za waleczność i zakończone powodzeniem śmiałe czyny podjęte z własnej inicjatywy, także wykonane bez rozkazu lub wbrew rozkazowi.

BIBLIOGRAFIA

A/RES/57/129, 11 December 2002, *International Day of United Nations Peacekeepers*.

Bohater z Afganistanu nie dostanie orderu. Przez opieszałość, „Rzeczpospolita” z dnia 25 września 2019 r. <<https://www.rp.pl/Wojско/190929577-Bohater-z-Afganistanu-nie-dostanie-orderu-Przez-opieszalosc.html>>; dostęp: 20.01.2020 r.

Centrum Weterana Działań Poza Granicami Państwa, *Historia misji* <<https://cwdp.gpgp.mil.pl/pl/pages/historia-misji-2017-11-29-z/>>; dostęp: 27.12.2019 r.

Holiczko K., *Opieka zdrowotna w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. Wstęp*, Rozdział 11, [w:] *Prawo wojskowe*, red. W. Kitler, D. Nowak, M. Stepnowska, WKP 2017.

Interpelacja posła V kadencji Sejmu Arkadego Fiedlera z dnia 7 lutego 2006 r. (nr 1573) do Ministra Obrony Narodowej w sprawie statusu uczestników misji pokojowych ONZ <<http://orka2.sejm.gov.pl/IZ5.nsf/main/36A128A1>>; dostęp: 10.01.2020 r.

Jaśkowski K., Maniewska E., *Komentarz aktualizowany do Kodeksu pracy, Art. 154, Art. 154(1), Art. 154(2), Art. 155, teza 1.2*, LEX/el. 2019

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483, ze zm.

---

¹³⁶ M. Paluszkiwicz-Misiaczek, *Szacunek i wsparcie kanadyjski system opieki nad weteranami*, Księgarnia Akademicka, Kraków 2015, s. 133-134, 141 i 163.

Matka weterana oskarża: Armia zostawiła syna samego!, <<https://www.fakt.pl/wydarzenia/polska/dlaczego-andrzej-w-weteran-misji-pokojowych-zaatakowal-komisariat-koktajla-mi-molotowa/yen051v#slajd-1>>; dostęp: 28.12.2019 r.

Medycyna w Mundurze. Pytania o przyszłość wojskowej służby zdrowia, 19 sierpnia 2013 r. <<https://wim.mil.pl/szpital/medycyna-w-mundurze/1445-pytania-o-przyszlo-wojskowe-j-suby-zdrowia>>; dostęp: 30.12.2019 r.

Misje pokojowe Polaków <<http://skmponz.pl/misje-pokojowe-polakow-1953-2010/>>; dostęp: 27.12.2019 r.

MON rozważa ugody z poszkodowanymi weteranami <<https://www.gazetaprawna.pl/artykuly/1405706,mon-rozwaza-ugody-z-poszkodowanymi-weteranami.html>>; dostęp: 30.11.2019 r.

Muzalewska M., Truszczyńska A., Drzał-Grabiec J., *Stan zdrowia i jakość życia żołnierzy po misjach wojskowych*, „Medical Review”, nr 14 (4), 2016.

Niechciani weterani, rozmawia Ewa Szkurłat, Polskie Radio Jedyńka, 17 marca 2011 r. <<https://www.polskieradio.pl/106/15/Artykul/328838%2CNiechciani-weterani>>; dostęp: 28.12.2019 r.

Opinia do ustawy o zmianie ustawy o weteranach działań poza granicami państwa oraz niektórych innych ustaw, Biuro Legislacyjne Senatu RP (Druk nr 1245).

Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 marca 1988 r. U 7/87, OTK 1988/1/1.

Paluszkiewicz-Misiaczek M., *Szacunek i wsparcie kanadyjski system opieki nad weteranami*, Księgarnia Akademicka, Kraków 2015.

Pismo Biura RPO do podsekretarza stanu Ministerstwa Obrony Narodowej informujące o prowadzeniu postępowania wyjaśniającego w sprawie weteranów ciężko poszkodowanych w trakcie służby pełnionej poza granicami państwa, WZF.7043.19.2015.TO z dnia 3 lutego 2016 r. <https://www.rpo.gov.pl/sites/default/files/Do_Podsekretarza_Stanu_w_MON_ws_ochrony_praw_weteranow_dzialan_poza_granicami_i_panstwa.pdf>; dostęp: 13.01.2020 r.

Przesłanie António Guterresa, Sekretarza Generalnego ONZ z okazji Międzynarodowego Dnia Uczestników Misji Pokojowych <<https://www.youtube.com/watch?v=qjgyh65RWUs>>; dostęp: 28.12.2019 r.

Rezolucja Rady Bezpieczeństwa NZ nr 50 (1948) z dnia 29 maja 1948 r. <[https://undocs.org/S/RES/50\(1948\)](https://undocs.org/S/RES/50(1948))>; dostęp: 02.01.2020 r.

Różański M., *Czy potrzebne jest różnicowanie praw weteranów* <http://www.stratpoints.eu/wp-content/uploads/2017/12/Czy_prawa-weteranow_MR_Stratpoints_PL.pdf>;
dostęp: 02.01.2020 r.

Rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 10 stycznia 2006 r. w *sprawie orzekania o inwalidztwie żołnierzy zawodowych, żołnierzy zwolnionych z zawodowej służby wojskowej oraz emerytów i rencistów wojskowych, a także właściwości i trybu postępowania wojskowych komisji lekarskich w tych sprawach*, tj. Dz. U. z 2014 r. poz. 1078, ze zm.

Rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 19 listopada 2014 r. w *sprawie pomocy w zakresie doradztwa zawodowego, przekwalifikowania, pośrednictwa pracy i odbywania praktyk zawodowych*, Dz. U. z 2014 r. poz. 1622.

Rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 8 sierpnia 2003 r. w *sprawie ustalania stopnia uszczerbku na zdrowiu oraz związku śmierci żołnierzy ze służbą wojskową wskutek wypadku lub choroby*, tj. Dz. U. z 2014 r. poz. 839, ze zm.

Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 12 marca 2012 r. w *sprawie pomocy psychologicznej udzielanej weteranowi-żołnierzowi lub weteranowi poszkodowanemu-żołnierzowi oraz najbliższym członkom jego rodziny*, tj. Dz. U. 2014 r. poz. 1791.

Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 15 marca 2012 r. w *sprawie określenia wzoru, trybu przyznawania, wręczania i noszenia wojskowej odznaki „Za Rany i Kontuzje”*, Dz. U. z 2012 r. poz. 322.

Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 19 listopada 2014 r. w *sprawie pomocy w zakresie doradztwa zawodowego, przekwalifikowania, pośrednictwa pracy i odbywania praktyk zawodowych*, Dz. U. z 2014 r. poz. 1622.

Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 20 stycznia 2012 r. w *sprawie warunków i trybu przyznawania zapomóg weteranom-żołnierzom lub weteranom poszkodowanym-żołnierzom oraz sposobu tworzenia funduszu na zapomogi*, Dz. U. z 2012 r. poz. 105.

Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 23 marca 2012 r. w *sprawie sposobu dofinansowania pobytu weterana-żołnierza i weterana poszkodowanego-żołnierza w Domu Weterana*, Dz. U. z 2012 r. poz. 336.

Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 24 marca 2017 r. *zmieniające rozporządzenie w sprawie ewidencji wojskowej żołnierzy zawodowych*, Dz. U. z 2017 r. poz. 739.

- Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 3 czerwca 2015 r. w *sprawie orzekania o zdolności do zawodowej służby wojskowej oraz właściwości i trybu postępowania wojskowych komisji lekarskich w tych sprawach*, Dz. U. z 2015 r. poz. 761.
- Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 5 marca 2010 r. w *sprawie należności pieniężnych żołnierzy zawodowych pełniących służbę poza granicami państwa*, tj. Dz. U. z 2015 r. poz. 1578.
- Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 5 marca 2012 r. w *sprawie umundurowania i wyekwipowania wyjściowego weteranów poszkodowanych-żołnierzy*, Dz. U. z 2012 r. poz. 289.
- Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 9 lutego 2012 r. w *sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania weteranowi poszkodowanemu-żołnierzowi pomocy finansowej na naukę*, Dz. U. z 2012 r. poz. 187.
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 30 marca 2012 r. w *sprawie pomocy psychologicznej udzielanej weteranowi-funkcjonariuszowi, weteranowi poszkodowanemu-funkcjonariuszowi oraz najbliższym członkom jego rodziny*, Dz. U. z 2012 r. poz. 375, ze zm.
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 5 lutego 2013 r. w *sprawie postępowania o nadanie Odznaki Honorowej „Za zasługi w działaniach poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej”*, Dz. U. z 2013 r. poz. 227.
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 6 czerwca 2012 r. w *sprawie warunków i trybu przyznawania weteranowi-funkcjonariuszowi i weteranowi poszkodowanemu-funkcjonariuszowi zapomogi na pobyt w Domu Weterana oraz sposobu tworzenia funduszu na zapomogi*, Dz. U. z 2012 r. poz. 686.
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 6 czerwca 2012 r. w *sprawie warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej na kształcenie weteranów poszkodowanych-funkcjonariuszy*, Dz. U. z 2012 r. poz. 685.
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2014 r. w *sprawie opłat za wydanie informacji z Krajowego Rejestru Karnego*, Dz. U. z 2014 r. poz. 861, ze zm.
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 12 września 2012 r. w *sprawie przyznawania zapomóg weteranom-funkcjonariuszom lub weteranom poszkodowanym-funkcjonariuszom Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego*, Dz. U. z 2012 r. poz. 1036.
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 marca 2013 r. w *sprawie nadania Odznaki Honorowej „Za zasługi w zapewnianiu bezpieczeństwa państwa poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej”*, Dz. U. z 2013 r. poz. 398.

- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 września 2012 r. w sprawie przyznawania pomocy finansowej na kształcenie dla weteranów poszkodowanych-funkcjonariuszy Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego zwolnionych ze służby, Dz. U. z 2012 r. poz. 1054.
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej”, Dz. U. z 2002 r. Nr 100, poz. 908.
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 26 października 2012 r. w sprawie przyznawania zapomogi weteranowi-funkcjonariuszowi albo weteranowi poszkodowanemu-funkcjonariuszowi Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego na pobyt w Domu Weterana, Dz. U. z 2012 r. poz. 1192.
- Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 28 lutego 2013 r. w sprawie pomocy psychologicznej dla weterana-funkcjonariusza Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego lub weterana poszkodowanego-funkcjonariusza Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Dz. U. z 2013 r. poz. 336.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 lipca 2011 r. w sprawie szczegółowych warunków podwyższania emerytur wojskowych, Dz. U. z 2011 r. Nr 159, poz. 946.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 5 czerwca 2007 r. w sprawie stanowisk pracy związanych z obronnością kraju w administracji publicznej, Dz. U. z 2007 r. Nr 106, poz. 724.
- Rozporządzenie Rady Obrony Państwa z dnia 14 lipca 1920 r. w przedmiocie ustanowienia Odznaki honorowej dla Oficerów (Równorzędnych) i Szeregowych za Rany i Kontuzje, Dz. U. z 1920 r. Nr 83, poz. 555.
- Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 2008 r. (II UZP 6/07), OSNP 2008/9-10/139, LEX nr 332997.
- Ustawa z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 289, ze zm.
- Ustawa z dnia 11 kwietnia 2003 r. o świadczeniach odszkodowawczych przysługujących w razie wypadków i chorób pozostających w związku ze służbą wojskową, tj. Dz. U. z 2017 r. poz. 1950, ze zm.
- Ustawa z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 330.
- Ustawa z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 330, ze zm.

Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o *Straży Granicznej*, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 147, ze zm.

Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. *Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe*.

Ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o *narodowym zasobie archiwalnym i archiwach*, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 553.

Ustawa z dnia 14 marca 2014 r. o *zmianie ustawy o kombatanach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego*, Dz. U. z 2014 r. poz. 496.

Ustawa z dnia 16 października 1992 r. o *orderach i odznaczeniach*, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 25, ze zm.

Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o *emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych*.

Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o *zasadach użycia lub pobytu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa*.

Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o *weteranach działań poza granicami państwa*, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 1569.

Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o *weteranach działań poza granicami państwa*, Dz. U. z 2011 r. Nr 205, poz. 1203.

Ustawa z dnia 20 lipca 2000 r. o *ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych*, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 1461.

Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o *muzeach*, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 917, ze zm.

Ustawa z dnia 21 lutego 2019 r. o *zmianie niektórych ustaw w związku z zapewnieniem stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych)*, Dz. U. z 2019 r. poz. 730.

Ustawa z dnia 22 czerwca 1995 r. o *zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej*, Dz. U. z 2018 r. poz. 2356.

Ustawa z dnia 24 maja 2002 r. o *Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu*, tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 2387, ze zm.

Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o *Państwowej Straży Pożarnej*, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 1499, ze zm.

Ustawa z dnia 24 stycznia 1991 r. *o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego*, tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 276, ze zm.

Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – *Kodeks pracy*, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 1040.

Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. *o podatku dochodowym od osób fizycznych*.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. *o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych*, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 1373.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. *o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych*, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 1373.

Ustawa z dnia 29 maja 1974 r. *o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin*, tj. Dz. U. z 2017 r. poz. 2193, ze zm.

Ustawa z dnia 30 października 2002 r. *o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych*, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 1205.

Ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. *o świadczeniach odszkodowawczych przysługujących w razie wypadku lub choroby pozostających w związku ze służbą*, tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 1448.

Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. *o Policji*, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 161, ze zm.

Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. *o Służbie Ochrony Państwa*, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 828, ze zm.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2006 r. *o służbie funkcjonariuszy Służby Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służby Wywiadu Wojskowego*, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 1529, ze zm.

Ustawy z dnia 12 października 1990 r. *o Straży Granicznej*, tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 147, ze zm.

Uzasadnienie do projektu ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. *o zmianie ustawy o weteranach działań poza granicami państwa oraz niektórych innych ustaw*, Druk nr 3521 <<https://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=3521>>; dostęp: 27.12.2019 r.

Uzasadnienie projektu ustawy *o weteranach działań poza granicami państwa*, zgłoszonego przez Radę Ministrów 23 grudnia 2010 r., Druk nr 3754 <<http://ww2.senat.pl/k7/dok/sejm/081/3754.pdf>>; dostęp: 28.12.2019 r.

W wojsku brakuje prawie 500 lekarzy, wakaty są na 40 proc. stanowisk <<https://www.defence24.pl/w-wojsku-brakuje-prawie-500-lekarzy-wakaty-sa-na-40-proc-stanowisk>>; dostęp: 26.12.2019 r.

Wacławik-Orpik A., *Miało tam już nie być wojny...*, <http://www.tokfm.pl/Tokfm/1,103454,8916802,Mialo_tam_juz_nie_byc_wojny_.html>; dostęp: 02.12.2019 r.

Weteran wojny w Afganistanie wygrywa z MON zadośćuczynienie. Sąd: "zachowanie godne potępienia" <<https://wiadomosci.onet.pl/tylko-w-onecie/weteran-wojny-w-afganistanie-wygrywa-z-mon-zadoszczynienie-sad-zachowanie-godne/4q59w7x>>; dostęp: 30.11.2019 r.

Weterani przegrywają w sądach, bo MON zgłasza przedawnienia. Resort zapowiada zmiany <<https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2019-03-31/weterani-przegrywaja-w-sadach-bo-mon-zglasza-przedawnienia-zachowanie-niehonorowe/>>; dostęp: 30.11.2019 r.

Wierczyński G., *Komentarz do ustawy o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych*, [w:] *Redagowanie i ogłaszanie aktów normatywnych. Komentarz*, wyd. II, WK 2016).

Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 25 listopada 2015 r., I OSK 956/14, LEX nr 2002092.

Wyrok NSA z dnia 12 sierpnia 2014 r., I OSK 1135/13, LEX nr 1499810.

Wyrok NSA z dnia 7 kwietnia 2016 r., I OSK 1371/14, LEX nr 2064152.

Wyrok WSA w Warszawie z dnia 21 listopada 2012 r., II SA/Wa 1605/12, LEX nr 1249127.

Wyrok WSA z dnia 21 listopada 2012 r., II SA/Wa 1434/12, LEX nr 1249094.

Wyrok WSA w Warszawie z dnia 22 marca 2013 r., II SA/Wa 1970/12, LEX nr 1321459.

Wyrok WSA w Warszawie z dnia 6 grudnia 2012 r., II SA/Wa 1808/12, LEX nr 1334348.

Wyrok WSA w Warszawie z dnia 21 listopada 2012 r., II SA/Wa 1473/12.

Wyrok WSA w Warszawie z dnia 25 lutego 2019 r. II SA/Wa 1778/18, LEX nr 2731729.

Wyrok WSA w Warszawie z dnia 25 lutego 2019 r., II SA/Wa 1778/18, LEX nr 2731729.

Wyrok WSA w Warszawie z dnia 27 lutego 2019 r., II SA/Wa 918/18, LEX nr 2731798.

Wyrok WSA w Warszawie z dnia 26 września 2018 r., II SA/Wa 111/18, LEX nr 2737935.

Wyrok NSA z dnia 12 sierpnia 2014 r., I OSK 2343/13, LEX nr 1511965.

Załącznik do decyzji Nr 392/MON z dnia 30 września 2014 r. w sprawie wprowadzenia do użytku służbowego „Ceremoniału Wojskowego Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej”, Dz. Urz. MON z dnia 3 października 2014 r. poz. 317, s. 114.

Zarządzenie Nr 41 Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 1 września 2005 r. w sprawie utworzenia kontyngentu policyjnego wydzielonego do udziału w działaniach Unii Europejskiej wspierających misję Unii Afrykańskiej w Sudanie, Dz. Urz. MSWiA z 2005 r. Nr 14, poz. 53.

Zdun-Załęska K., *Glosa do Wyroku NSA z dnia 12 sierpnia 2014 r.*, I OSK 2343/13, LEX/el. 2015.

STRESZCZENIE

Weterani misji pokojowych w świetle obowiązujących przepisów prawnych

Artykuł obejmuje swoim zakresem ocenę i postulowane zmiany krajowego porządku prawnego w sferze specjalnej opieki państwa nad weteranami działań poza granicami kraju. Stanowi jego analizę prawną i prezentuje opinie co do adekwatności przyjętych rozwiązań systemowych w relacji do występujących potrzeb i konstytucyjnej powinności zapewnienia specjalnej opieki państwa nad weteranami. Skupia się na nowelizacji ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. *o weteranach działań poza granicami państwa*. Dokonane w niej zmiany nie zawierają nowatorskich rozwiązań prawnych dotyczących weteranów, a jedynie rozszerzają i uszczegóławiają niektóre uprawnienia wprowadzone w życie w 2012 r.

Podobnie jak w dotychczasowych uregulowaniach uprawnienia dla weteranów traktowane są jako przywileje, a nie jako należna weteranom opieka państwa, za które i dla którego weteran służył i poświęcił zdrowie lub nawet życie. Weteran w dalszym ciągu, aby uzyskać jakąkolwiek opiekę przewidzianą tymi przepisami musi wystąpić w roli petenta ubiegającego się o przyznanie mu świadczeń, z których część jest uznaniowa. To Państwo Polskie winno z urzędu otaczać opieką każdego weterana, a pozbawienie uczestnika misji zawartych w ustawie świadczeń powinno stanowić wyjątek ściśle określony prawem. Liczba osób po misjach pokojowych, które uzyskały urzędowy status weterana i weterana poszkodowanego wskazuje, że sytuacja jest zgoła odwrotna – tylko najbardziej przebojowi i silni przechodzą urzędowe postępowanie i otrzymują należne świadczenia. Opieka nad weteranami powinna mieć charakter powszechny i kompleksowy. Każda osoba udająca się na misję poza granicami kraju powinna mieć przekonanie, że w razie powstania u niej uszczerbku na zdrowiu fizycznym lub psychicznym otrzyma od państwa wszechstronną pomoc i wsparcie niezależnie od tego czy będzie w stanie o to zabiegać czy też nie.

Zaprezentowana ocena przyjętych uregulowań i propozycje ich korekty stanowią fragment koncepcji zmierzającej do wypracowania systemu należytej ochrony prawnej weteranów wyposażonego w mechanizmy ochrony o charakterze gwarancyjnym.

Słowa kluczowe: ustawa o *weteranach działań poza granicami państwa*, weteran, weteran poszkodowany, konstytucyjna zasada równości, urlopy, wnioskowanie o status weterana, urazy niebojowe, rekompensata

| PUBLIKACJE

Publikacja w ramach projektu Mars fundacji Stratpoints objęta jest prawami autorskimi.
Celem uzyskania licencji na cytowanie artykułu we fragmentach lub publikacji całości prosimy o kontakt:
publikacje@stratpoints.eu

www.stratpoints.eu